

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

Kateřina Matoušová

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Česká vesnice v období kolektivizace

Kateřina Matoušová

Katedra dějiny a didaktiky dějepisu

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Alena Míšková, Ph.D.

Studijní program: specializace v pedagogice – Český jazyk, dějepis

2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Česká vesnice v období kolektivizace – Předhradí u Skutče vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum

.....

Podpis

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování doc. PhDr. Aleně Míškové, Ph.D. za její cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Rovněž bych chtěla poděkovat PhDr. Jitce Bílkové za vstřícnost a pomoc při získání potřebných informací a podkladů. Dále bych ráda vyjádřila své díky všem respondentům, kteří byli velmi ochotní.

.....

podpis

NÁZEV:

Česká vesnice v období kolektivizace

AUTOR:

Kateřina Matoušová

KATEDRA (ÚSTAV)

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

VEDOUCÍ PRÁCE:

doc. PhDr. Alena Míšková, Ph.D.

ABSTRAKT:

Tato práce je pokusem o vhled do života lidí v konkrétní východočeské obci během období kolektivizace, konkrétněji v letech 1950–1955. Oblastí zkoumání jsou živnostenské podnikání a náboženské poměry v obci. Cílem práce je studium dvou případů komunistické represe na venkově – proces s Antonínem Štulíkem, bývalým živnostníkem, odsouzeným za rozkrádání státního majetku, a proces s Josefem Blahníkem, katolickým farářem, odsouzeným za velezradu. Práce analyzuje oba případy a zjišťuje možné spojitosti. Byla použita metoda komparace 3 pramenů (obecní kronika nenalezena) – vyšetřovací spisy, záznamy ze schůzí MNV a orální prameny. StB spojitost mezi A. Štulíkem a J. Blahníkem prokázala na základě jejich výpovědí a odsoudila je k odnětí svobody na tři a devět let a k peněžní pokutě. Nejzajímavější část práce je komparace orálních pramenů s vyšetřovacími spisy. Práce uvádí dosud neuveřejněné vzpomínky pamětníků na situaci v 50. letech 20. století.

KLÍČOVÁ SLOVA:

50. léta. 20. stol., venkov, živnostenské podnikání, církevní perzekuce

TITLE:

Czech countryside during the collectivization

AUTHOR:

Kateřina Matouřov

DEPARTMENT:

History & History Didactics Department

SUPERVISOR:

doc. PhDr. Alena Mřkov, Ph.D.

ABSTRACT:

This thesis is an attempt of insight into the lives of people in the specific East Bohemian town during a period of collectivization, particularly in the years 1950-1955. Areas of inquiry are trade business and religious situation in the village. The aim is to study two cases of communist repression in the country - a process with Antonn Stulk, a former tradesman, convicted of theft of state property, and a process with Josef Blahnk, a Catholic priest, convicted of treason. The paper analyzes both cases and detects possible association. There was used a method of comparison of three resources (municipal chronicle not found) - investigative files, records of meetings MNV and oral sources. StB connection between A. řulk and J. Blahnk demonstrated on the basis of their testimony, and sentenced them to prison for three and nine years and cash fine. The most interesting part is the comparison of oral sources with the investigative writings. The thesis presents yet unpublished recollections of eyewitnesses to the situation in the 1950s.

KEYWORDS:

The situation in the 1950s., countryside, trade business, religious situation

Obsah

ÚVOD.....	8
ANALÝZA PRAMENŮ A LITERATURY.....	9
Metodologický postup	9
Charakteristika pramenů.....	10
VENKOV V OBDOBÍ KOLEKTIVIZACE.....	12
Perzekuce katolické církve.....	15
Potírání soukromého podnikání	16
OBEC PŘEDHRADÍ U SKUTČE	16
OBEC PŘEDHRADÍ U SKUTČE V OBDOBÍ KOLEKTIVIZACE	18
Proměna náboženských poměrů	18
Josef Blahník	19
Živnostenské podnikání v obci.....	33
Antonín Štulík	34
ZÁVĚR.....	46
SEZNAM ZKRATEK	48
SEZNAM RESPONDENTŮ	48
PRAMENY A LITERATURA	49
SEZNAM PŘÍLOH	51
PŘÍLOHY.....	52

ÚVOD

Toto téma jsem si zvolila proto, že daná problematika ovlivnila celé tři generace mé rodiny. Zkoumaný případ vyšetřování a následné uvěznění mého pradědy Antonína Štulíka zasáhl nejen jeho rodinu, ale ovlivnil i vztah následujících generací k levicové politice. Syn Antonína Štulíka, který byl StB také vyslýchán, dokonce z republiky emigroval.

Období po komunistickém převratu v roce 1948 zásadně proměnilo život v Československu. Změny každodenní reality zasáhly město i venkov. Důsledky této epochy ovlivňují náš život dodnes, přestože povědomí veřejnosti o situaci na vsi během kolektivizace je zanedbatelné. Každodenní starosti venkovského obyvatelstva v padesátých letech minulého století byly prověrkou jejich fyzické a také psychické odolnosti. Období kolektivizace bylo ale navíc velkou zkouškou charakteru. Nevědomá svědectví, ale i vědomá donášení byla na denním pořádku ve všech místech Československé republiky. Tyto praktiky byly někdy vyvažovány statečností a rezistencí vůči komunistickému režimu a jeho represím. Jaké charakterové kvality a vady prokázali někteří obyvatelé východočeské obce Předhradí u Skutče, si může utvořit čtenář této bakalářské práce. Jak vypadala každodenní realita v obci, se dozvídáme z několika zdrojů, jež se k danému tématu váží.

Žádná monografie o vsi Předhradí u Skutče neexistuje. Původní záměr využít v práci kronikářské záznamy zkomplikovala situace, kdy se ve fondech SOkA Chrudim nachází kronika obce Předhradí u Skutče z let 1924–1979, která však zápisy pro léta 1920–1955 neobsahuje. V SOkA mi sdělili, že kroniku má mít paní Salášková. Obec Předhradí u Skutče vede s touto bývalou kronikářkou spor o vydání kroniky obce.

Z pramenů úřední provenience jsou využity zápisy ze zasedání rady a pléna MNV Předhradí z let 1950–1955 uložené také v SOkA Chrudim. Chybí stěžejní rok 1953, kdy byl zatčen farář Blahník.

Hlavním pramenem se staly vyšetřovací spisy Antonína Štulíka a Josefa Blahníka, které dokumentují převážně praktiky StB a částečně také dění v obci, přestože velmi zkresleně. Práce si klade jeden velký cíl a to rozluštit, jak jsou tyto dva případy propojené. Může jít o náhodu? Na základě čeho byli dva vážení obyvatelé obce odsouzeni?

Práce se zaměřuje na problematiku dění v obci, konkrétně na dva důležité procesy, z pohledu jejích obyvatel. Proto jsou při práci využity i přímé vzpomínky dosud žijících pamětníků jako orální pramen.

Byla zvolena metoda komparace výše jmenovaných a jejich podrobná analýza. Písemné prameny budeme úmyslně konfrontovat s výpověďmi pamětníků a obráceně. Informace budou doplněny zatím nezveřejněnými vzpomínkami pamětníků.

Obecně se zaměřím na problematiku živnostenského podnikání v obci a proměnu náboženských poměrů. Bakalářská práce je vymezena obdobím kolektivizace českého venkova v letech 1948–1960, konkrétněji roky 1950–1955. Obě témata doložím konkrétními příklady. Větší prostor je věnován lokální monografii jako takové. Teoretická východiska problematiky uvádím pouze pro dokreslení situace, nevěnuji se jim podrobně vzhledem k cílovému čtenáři této práce. Práce zobrazuje vesnický mikrosvět, který má svou specifickou atmosféru.

ANALÝZA PRAMENŮ A LITERATURY

Metodologický postup

Při zpracovávání pramenů vždy řešíme otázku, jaký metodologický postup zvolit, zda doslovně citovat nebo parafrázovat. Mnoho pramenů značně porušuje základní pravidla českého jazyka. Vzhledem k tomuto problému jsem zvolila kompromis. Části záznamů ze schůzí MNV jsem parafrázovala a pro přesné doložení konkrétní situace a větší míru autenticity jsem volila citaci. Při zpracování tohoto pramenu tedy převažuje parafrázování stejně tak v případě vyšetřovacích spisů. Pokud je ve vyšetřovacím spise uvedena přímá řeč vyšetřované nebo jiné osoby, zvolila jsem raději doslovné citace. Domnívám se, že sebelepší parafráze by nemohla vystihnout atmosféru při vyšetřování a došlo by k degradaci celé bakalářské práce, která se zaměřuje na konkrétní osoby. Samozřejmě při parafrázování je užita spisovná čeština a při citacích obecná, s některými prvky východočeského nářečí. Důvodem je fakt, že mimo obsah shledávám důležitý i osobitý projev vyšetřovaných i jiných osob ve vyšetřovacím spise. Jsou-li citované pasáže s pravopisnými a stylistickými chybami, rozhodla jsem se volit formu transliterace a zachovat je, opět je důvodem větší míru autentičnosti. Pro získání orálních pramenů jsem volila formu rozhovoru bez využití dotazníků. Jelikož se jedná o starší osoby, bylo pro ně jistě příjemnější si moci

popovídat než zodpovídat konkrétní dotazy v dotazníku. Tato metoda s sebou nese jistá úskalí, a to udržet hovor v mezích zkoumaného problému.

Charakteristika pramenů

Bakalářská práce vychází z komparace tří (původní záměr využít čtyři, zkomplikovala situace s obecní kronikou viz níže) odlišných pramenů. Jedná se prameny veřejné povahy. Přednosti a nedostatky jednotlivých pramenů demonstruji na konkrétních příkladech, se kterými jsem pracovala. Soudní spisy byly v obou případech skartovány v 70. letech.

Obecní kronika – Pro charakteristiku života na vsi v 50. letech jsem měla v úmyslu využít pamětní knihu obce jako základní oficiální pramen pro tvorbu lokální monografie. Vzhledem k tomu, že je povinností každé obce si tuto kroniku vést dle zákona č. 80 /1920 Sb. z. a n. ze dne 30. ledna 1920, jsem spoléhala na tento pramen. Ve fondech SOKA Chrudim se nachází kronika obce Předhradí u Skutče z let 1924–1979, která však zápisy pro léta 1920–1955. Byla jsem odkázána na paní Saláškovou, bývalou kronikářku obce, která měla v letech 1950 – 1955 kroniku vést. Tato mi odpověděla, že žádné materiály týkající se mého tématu nemá. Rozhodla jsem se tedy kontaktovat obecní úřad, který by mi mohl pomoci dopátrat nějaké informace. Úřednice mi sdělila, že neví, kde se kronika nachází a zdálo se, že po ní ani nepátrají. Následně jsem ale zjistila, že obec momentálně vede spor s paní Saláškovou, která odmítá zpracované kroniky vydat. Tím mé pátrání po obecní kronice skončilo. Pokud paní Salášková odmítá kroniku dát obci, nedivím se, že vlastnění těchto materiálů nepřizná cizímu člověku. Kvůli tomuto problému dokládám život v obci pouze z orálních pramenů nebo ze záznamů MNV, které ale rozhodně nedokumentují život v obci věrohodně.

Zápisy ze zasedání rady a pléna MNV Předhradí – Tento pramen má velmi tendenční charakter. Každá schůze má 3 a více bodů, přičemž posledním bodem jsou vždy dopisy, dotazy a připomínky občanů. Jak jsem během svého bádání zjistila, v tomto posledním bodě jsou řešeny vždy věci, které nijak nepoškozují pověst MNV. Příkladem toho je, že manželka bývalého živnostníka Antonína Štulíka šla po jeho zatčení žádat o příspěvek na děti, jelikož zůstala bez prostředků. O její návštěvě a žádosti není v záznamech ze schůze zmínka. Schůze se konaly v obecní kanceláři každý týden ve čtvrtek. Výroční schůze se pořádaly v místním hostinci U Bureše. „6. června 1950 na slavnostní schůzi

*MNV mládež zapěla československou hymnu a píseň práce, byly recitovány básně a zapěny další zpěvy českých a slovenských skladeb. Recitovány básně novodobých skladatelů. Předseda MNV vybědl v proslovu veškeré přítomné k vyjádření, jak byli občané spokojeni s místním národním výborem. Předseda Akčního výboru Národní fronty zdůraznil, že práce MNV byla uspokojivá, ale občanstvo socialismus špatně chápe. Žádá reorganizaci členů MNV pro nedůslednost občanů při dodržování zásad socialismu.*¹ Na schůzích se řešily otázky správní: „*Na návrh předsedy bude opatřena osoba, jež by provedla každých 14 dní úklid v matričním úřadě.*”² Touto osobou byl pověřen František Hrouzek. Otázky hospodářské: „*Jarní osev obilnin proveden na 98 %, nezasety ještě směsky na zelené krmení. Olejnin zaseto 80 %, len nezaset, nedostatek semena a jiné druhy olejnin hořčice atd.*”³ Poslední schůze v roce zhodnotovala rok předešlý a stanovila si budovatelský plán na rok nadcházející. „*Svaz Československo–sovětského přátelství splnil plán přednášek na 80 %, propagování ruských filmů 100 %, členských a výborových schůzí 80 %. Protože nebyl opatřen potřebný materiál, nemohl být splněn plán účasti na úpravě obecního parku.*”⁴ V Okresním archivu Chrudim chybí v těchto záznamech stěžejní rok 1953, kdy byl 21. října zatčen Josef Blahník. Rok 1954 sice v záznamech již je, ale zmínka o zatčení Antonína Štulíka v nich chybí. Můžeme se pouze dohadovat, zda členové MNV a zároveň sousedi Blahníka i Štulíka inkriminované stránky vytrhli nebo záměrně danou věc v zápisech ze schůzí nezmiňovali, nebo zda se jednalo o iniciativu někoho jiného. Další zajímavý fakt je ten, že v záznamech není žádná zmínka o příchodu nového faráře, přestože rok 1951 je zpracován celkem svědomitě.

Vyšetřovací spisy – Tento pramen byl jediný z využitých, který byl kompletní a stal se mým hlavním zdrojem. Vzhledem k tomu, že moje práce si neklade za cíl nalézt pravdu, mohu využít s patřičným komentářem tyto materiály. Pracovalo se mi s nimi dobře. Pouze u spisu Josefa Blahníka a potažmo celé akce Holubář docházelo často k rozporům ve výpovědích. Toho si byli vědomi i sami strůjci, což dokládá poznámka ručně dopsaná a přeškrtnutá: „*Vyšetřování má řadu nedostatků. Protokoly jsou nepřehledné, obsahují řadu úvah a závěrů, které nepatří ani se nehodí do protokolů o výsleších. Skutková stránka jest naopak nedostatečně objasněna, zejména nejsou*

¹ Státní okresní archiv Chrudim, Záznamy MNV Předhradí, zápis ze zasedání MNV, inv.č.1.

² Státní okresní archiv Chrudim, Záznamy MNV Předhradí, zápis ze zasedání MNV, inv.č.1.

³ Státní okresní archiv Chrudim, Záznamy MNV Předhradí, zápis ze zasedání MNV, inv.č.1.

⁴ Státní okresní archiv Chrudim, Záznamy MNV Předhradí, zápis ze zasedání MNV, inv.č.1.

*odstraněny rozpory ve výsleších apod. V tomto směru se budu snažit o usměrnění práce orgánů KS MV.*⁵

Orální prameny – Výhodou období, které jsem si pro své bádání zvolila, je možnost konfrontace písemných a orálních pramenů. Pouze pamětníci mohou uvést některé informace na pravou míru, i když respondenti, s kterými jsem pracovala, byli tehdy ještě dětmi. Z toho důvodu je i jejich pohled velmi zkreslený, zároveň však neopakovatelně jedinečný. Vzhledem k tomu, že se s pamětníky znám velmi dobře, koncipovala jsem rozhovory jako běžnou rozmluvu. Respondenti se navzájem také znají, tudíž jsem mohla v některých případech použít i metodu diskuze, jejímž cílem bylo navzájem konfrontovat jejich vzpomínky. Tato metoda je velmi zábavná a nenásilnou formou informativní. Velkou nevýhodou této metody je ztráta kontroly nad vedenou diskuzí, zejména v rovině tematické. V této práci je využito výpovědi 3 pamětníků. Anna Nešetřilová a Eliška Lukešová jsou dcery Antonína Štulíka, nemůžeme tedy jejich výpovědi považovat za zcela objektivní. Výborně však dokládají pohled dětí na danou složitou situaci. Při rozhovorech vyvstal zajímavý rozpor mezi vzpomínkami na otce mezi sestrami. Tento rozpor vyplývá z věkového rozdílu. Anně bylo 10 a Elišce 13 let. Anna si Antonína Štulíka pamatuje jako vzorného manžela a otce, zatímco Eliška již vnímala problémy, které se v jejich rodině vyskytovaly. Josef Pavlišta uvedl pouze vzpomínky na jednu konkrétní situaci.

VENKOV V OBDOBÍ KOLEKTIVIZACE

Před veřejností utajené jednání předsednictva ÚV KSČ dne 14. října 1948 bylo věnováno výhradně zemědělské politice s důrazem na přípravu kolektivizace venkova dle sovětského vzoru. Na tuto přípravu reagoval venkov řadou poplašných reakcí, kdy část rolníků váhala s investicemi do svých usedlostí z obavy o odebrání majetku. Počátkem prosince 1948 začaly stranické orgány uvažovat o tom, jaké politické předpoklady bude třeba vytvořit pro poklidné združstevnění. Krajská stranická organizace se orientovala na tři základní body.

⁵ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

1. Omezovat kapitalistické živly na venkově v třídních rozpisech dodávek zemědělských produktů, v cenové a daňové politice a třídním přístupu k zásobování
2. Vybudovat pevnou socialistickou základnu zemědělství rozšířením živočišné velkovýroby
3. Přesvědčit zemědělce o výhodách družstevnictví

Aby se rolníci odhodlali ke vstupu do JZD, muselo se nejdříve soukromé vlastnictví stát břemenem. Venkovské obyvatelstvo bylo nejprve rozděleno na „kulaky“ či „vesnické boháče“ a ty ostatní. Díky zákonu o mechanizaci zemědělství měl stát právo zabavit zemědělci stroje, pak se je snažil připravit i o dobytek a půdu. Trestní postihy se praktikovaly peněžními pokutami, odebráním tzv. šatenek,⁶ přerušením odběru elektrického proudu nebo zvyšováním povinných dávek. Postup KSČ proti československé vesnici měl tragické dopady. Přestože v druhé polovině roku 1950 počet sedláků klesl, zůstávalo stále mnoho těch, kteří odmítali vzdát se půdy svých předků ve prospěch státu. Řada sedláků skončila před Státním soudem. Tyto násilné kroky ovlivňovaly negativně hospodářství celé země, což se vyznačovalo „trvalým nedostatkem pracovních sil, výrazným uzavřením ekonomicky deformovaného cyklu „výroby pro výrobu“ a všestrannou a téměř všeobecnou deficitností hospodářského prostředí prakticky ve všech složkách.“⁷ Veřejnost byla vedena k tomu, aby uvěřila tvrzení, že „vesničtí boháči“ jsou hlavními viníky hospodářské krize, nedostatku masa a dalších potravin. Tuto legendu utvrzovalo zpravodajství z jihlavského procesu k případu v Babicích.

Propaganda utvrzovala veřejnost v mýtu o sedlácích – kulacích jako hlavních nepřátelích pracujícího lidu. Jako příklad uvedu článek z *Rudého práva*, přestože se nevyjadřuje k situaci ve východních Čechách. Dne 8. srpna 1951 na třetí straně byl zveřejněn následující text:

„Pozor na vesnické boháče a spekulanty!“

Moravské Budějovice – Vláda naší republiky učinila nedávno rázná opatření proti rušitelům a škůdcům veřejného zásobování. Tito nepřátelé republiky a spekulanti ve své

⁶ Lístky, které opravňovaly držitele k nákupu textilií a obuvi.

⁷ Jirásek, Zdeněk: Hospodářský vývoj průmyslových oblastí Čech v letech 1949-1953, *Slezský sborník* roč. 88/1990, č. 2, s. 115.

zášti proti úspěšnému budování socialismu sahají přímo k rafinovaným prostředkům. Ve svých způsobech a prostředcích, jak škodit našemu lidu, jsou nevybíraví. Vesnický boháč František Macálka z Velkého Dešova u Moravských Budějovic chtěl rovněž vydělat a bohatnout na dodávkách řepky. Zmíněný boháč má 21,40 ha půdy a celkový předpis dodávky řepky 3,54 q. K velkému údivu zaměstnanců Hospodářského družstva v Třebelovicích, dodal však 5 q ačkoliv je znám jako špatný plnič dodávek. Prohlédli proto blíže dodávky řepky a zjistili, že byla doplněna pískem a hlinou. Poněvadž 1 kg řepky, dodaný nad smluvní závazek se platí o 90 haléřů navíc (výkupní cena řepky je 8,80 Kčs za 1 kg) chtěl tento spekulant ošidit stát o 1 416,20 Kčs. Jenže pan Macálka se přepočítal. Zaměstnanci Hospodářského družstva již znají podobné spekulanty, a proto odhalili tohoto škůdce a učinili na něho trestní oznámení.“⁸

V důsledku této propagandy se vyostřoval třídní boj na vesnicích (viz. případ v Babicích)

Přibývající počet a rozsah omezujících opatření proti selskému stavu přiváděl nositele moci a vykonavatele represí k myšlence mít co nejpodrobnější přehled o sledovaných a stíhaných osobách. Velmi markantně to bylo vidět na tajných evidenčních protokolárních knihách a kartotékách, které si od listopadu 1951 zavedla StB pro potřeby tzv. Akce Kulak. O rok později se tyto seznamy začaly sestavovat také pro potřeby správních orgánů. Stalo se tak na základě vládního nařízení ze dne 4. listopadu 1952 č. 57/1952 Sb., kterým se prováděl právě přijatý zákon č. 56/1952 Sb. o dodávkové povinnosti a o výkupu zemědělských výrobků pro rok 1953.⁹ Předseda ONV Chrudim soudruh Kubů zasílá dne 22. prosince 1952 dopis na místní národní výbory v okrese s tímto textem: „*Vážení soudruzi! Opětovně vás žádám, abyste poslali na ONV I. referát v Chrudimi do 31. prosince seznamy vesnických boháčů, pokud jste tak neučinili, podle přílohy. Vyznačte u každého i krátký politický posudek. Je krajně důležité, aby celá věc byla projednána i v radě MNV a jména vesnických boháčů schválena.*“¹⁰

⁸ Rudé právo, 8. 8. 1951, str. 3, dostupné na <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1951/8/8/3.png>

⁹ Jech Karel, Soumrak selského stavu 1945 – 1960, Praha – Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2001, str. 101.

¹⁰ Státní okresní archiv Chrudim, Záznamy MNV Předhradí, zápis ze zasedání MNV, inv.č.1.

Ze záznamu schůze MNV Předhradí ze dne 27. února 1950 se dozvídáme, že seznam zemědělců hospodařících na výměře nepřesahující 20 ha bude vyhotoven a do 25. února 1950 ONV odeslán.

Hledala se východiska z hospodářské krize. Největší změnou byla peněžní reforma provedená dne 31. května 1953, která přispěla převážně k obohacení státu na úkor občanů.¹¹

Perzekuce katolické církve

Národní shromáždění vytvořilo soubor zákonů, které znamenaly ztrátu autonomie církve. Jednalo se o tyto právní normy:

1. Zákon o zřízení Státního úřadu pro věci církevní č. 217/49 Sb.
2. Zákon o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem č. 218/49 Sb.
3. Vládní nařízení upravující vztah státu k církvi katolické č. 219/49 Sb.

Pod působnost těchto zákonů náležela: řídicí a dozorčí činnost ve všech věcech církevních a náboženských., správní věci církví, ochrana církevního majetku, osobní a platové věci duchovních, učitelů a zaměstnanců fakult, úprava vyučování náboženství a s ním související schvalování osnov a učebních pomůcek, posuzování církevního tisku.

Další snahou režimu bylo přervat kontakty s církevními strukturami v zahraničí, zejména s Vatikánem. Cílem bylo oslabit postavení církve, což byl těžký úkol, vzhledem k tomu, že se ke katolickému náboženství hlásilo v roce 1950 76,42% obyvatel. Další způsob jak oslabit vliv církve bylo omezení vlivu významných představitelů, tzn. jejich intervenování, a dosazení na jejich místo prorežimně smýšlející osoby tzv. vlastenecké kněží. To se týkalo arcibiskupa pražského Josefa Berana a také Karla Otčenáška, který má význam v našem bádání. Ten byl bez souhlasu státu vysvěcen na biskupa a následně vězněn za velezradu. S ním se stýkal i farář Josef Blahník a stal se tak podezřelou osobou. Vzhledem k tomu, že většina sídelních biskupů byla intervenována, přijala se některá opatření, která měla tuto „mimořádnou situaci“ věřícím ulehčit. Například udělování svátosti biřmování mohli provádět i kněží. Této

¹¹ více viz. Jirásek Zdeněk, Šůla, Jaroslav: Velká peněžní loupež v Československu 1953 aneb 50:1. Praha: Svítání, 1992..

možnosti využij i Josef Blahník. Pro představu kolik míst bylo personálně přeobsazeno nebo zůstalo bez obsazení, uvádím počet odsouzených církevních představitelů: r. 1950: – 70, r. 1951: – 74, r. 1952: – 65, r. 1953: – 73, r. 1954: – 60, r. 1955: – 46.¹² Celkem tedy bylo odsouzeno 388 kněží.

Potírání soukromého podnikání

Převzetí moci v únoru 1948 umožnilo komunistům daleko účinněji zasáhnout proti nenáviděnému soukromému podnikání. Ještě na jaře 1948 byly znárodněny podniky nad 50 zaměstnanců, stavební podniky, velkoobchod a zahraniční obchod. Ve skutečnosti byly zestátnovány i podniky menší. Po projevech odporu u příležitosti sokolského sletu a pohřbu Edvarda Beneše byli živnostníci označeni za nepřátele režimu. Kromě přímého otevřeného tlaku byla proti živnostníkům přijímána diskriminační opatření, která znemožňovala podnikání a nepřímo vedla k uzavírání živností.

V roce 1948 bylo v českých zemích více než 172 000 živností s téměř 460 000 pracovníky. V roce 1950 bylo již jen 47 500 podniků a necelých 54 000 pracovníků. Počet živností byl dále redukován. Pokles se krátce pozastavil v roce 1956, ale po přitvrzení situace bylo kolem roku 1960 dosaženo již úplné likvidace soukromého podnikání.¹³

OBEC PŘEDHRADÍ U SKUTČE

Obec Předhradí se nachází v okrese Chrudim, Pardubický kraj. V roce 1950 byl změněn název obce, dřívější název Rychmurk byl úředně ponechán pouze pro hrad. Historie obce je úzce spojená s tímto hradem. Rozsáhlá oblast pozdějšího rychmburského panství byla až do konce 13. století z větší části neosídlena a náležela králi. Král Jan Lucemburský postoupil Skutečsko na počátku své vlády blíže neznámému Tasovi. Ten zde postavil nové středisko panství – hrad Rychmburk. Před rokem 1361 získali hrad páni z Pardubic a rychmburské panství patřilo mezi největší světské statky předhusitské doby. Součástí fortifikace hradu bylo pozdně gotické opevnění městečka, které se nacházelo a nachází jihozápadně od hradu. Hradby, zesílené čtyřmi baštami, obklopile městečko a navazovaly na opevnění hradu. Větší část tohoto opevnění i s baštami se zachovala dodnes. Renesanční úpravy zámku mají na svědomí Valdštejnové, o čemž

¹² http://www.totalita.cz/cirkev/cir_1004.php cit. dne 21. 6. 2013.

¹³ http://www.totalita.cz/50/50_02_002.php cit. dne 21. 6. 2013.

dodnes vypovídá jejich znak zazděný na nádvoří straně severního křídla. Od počátku 18. stol., kdy hrad vlastnili Kinští, začal pustnout. Ti se totiž zdržovali pouze ve dvoře, který byl na kraji městečka, a o hrad se nestarali. Situaci zachránil Filip Kinský. Opravy byly dokončeny až v roce 1802. Stavební činnost Filipa Kinského na Rychmburku dokládá erb Kinských osazený nad vstupním portálem do hradu. Filip Kinský prodal hrad Thurn–Taxisům v roce 1823, ti však toto sídlo neobývali, ale vlastnili ho až do r. 1945. Poté hrad sloužil potřebám lesní správy a roku 1952 byl objekt změněn v domov důchodců.¹⁴ Tomuto účelu sloužil do roku 2007, kdy se domov důchodců transformoval na domov pro osoby s chronickým duševním onemocněním. První zmínka o vzniku obce je z roku 1654. Mezi další pamětihodnosti patří kostel Panny Marie Sedmibolestné z roku 1753, Panská zahrada obklopená kamennou zdí uvnitř s altánem a bustou Filipa Kinského, zakladatele zahrady, dále socha sv. Judy Tadeáše z roku 1723 a pomník obětí 1. a 2. světové války. Historické jádro obce tvoří hrad a kostel. Další významná místa jsou Šilinkovo údolí s řekou Krounkou, pivovar, Panský dvůr s lihovarem a Panská zahrada. Tento urbanistický celek se stal v roce 1990 důvodem k vyhlášení Předhradí jako Městské památkové zóny. Nejznámějším rodákem je Adolf Heyduk (1835–1923), básník, jemuž byla 9. června 1935 na domě rodičů Adolfa Heyduka "Sklenářce" odhalena pamětní busta zhotovená akademickým sochařem Aloisem Langenbergerem. Také novodobá historie obce stojí za povšimnutí. Obec získala ocenění "VESNICE ROKU 1998" v programu obnovy venkova – za obnovu a využití historických objektů v památkové zóně.¹⁵

Počet obyvatel byl v roce 1950 podle hlášení obcí spadajících pod matriční obvod obce celkem 1501.

¹⁴ Hrad, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku; Díl 6. Východní Čechy; ved. aut. kol. Tomáš Šimek; mapy sest. a nakres. Ludvík Kopačka, Jiří Louda; černob. a barev. fot. Vladimír Hyhlík; hl. red. Zdeněk Fiala. - 1. vyd. - Praha: Svoboda, 1989. – str. 427 – 430.

¹⁵ Oficiální stránky obce Předhradí, <http://www.predhradi.cz/informace-o-obci/soucasnost/> cit. dne 13. 5. 2013.

OBEC PŘEDHRADÍ U SKUTČE V OBDOBÍ KOLEKTIVIZACE

Původní majitel dvora byl Antonín Panský, který zemřel v roce 1945, vdova Panská zemřela v roce 1961. Znárodnění velkého statku bylo nevyhnutelné a jediná útěcha pro vdovu Panskou byla, že ji nechali na statku bydlet. Na schůzích MNV se v létě řešily převážně hospodářské záležitosti: *„Na stížnost p. Hromádky, za příčinu poškození obilí při koupání mládeže bude vyhlášeno místním rozhlasem, že při zjištění pachatele bude stanovena pokuta.“*¹⁶ Kulturní a propagandistické akce v obci byly projednávány na každé schůzi: *„Tryzna 21. ledna 1950 za příčinou výročí úmrtí jednoho z největších lidí všech dějin lidstva Vladimíra Iljiče Lenina bude pořádána v 8 hodin večer v hostinci ve velkém sále U Bureše. Na schůzi 18. ledna byla 11. bodem jednání propagace proletářského internacionalismu a vzpomínka na V. I. Lenina. Referát ze schůze byl použit při vzpomínkové oslavě.“*¹⁷ MNV dohlížela na dodržování povinných dodávek všech občanů. Více informací k tomuto období by samozřejmě poskytla obecní kronika.

Pro život v obci v padesátých letech byly významné dva politické procesy. Oba byly namířené proti významným osobám ve vsi. Není náhoda, že jeden byl představitel církve a druhé byl živnostník.

Proměna náboženských poměrů

Dle dostupných informací nedošlo k výraznému poklesu věřících v obci během 50. let. Naopak díky výrazné osobnosti nového faráře Blahníka se účast zvýšila. Kostel farář opravil. Vyhlásil na tuto opravu brigádu, kam přišlo tolik lidí, že je nemohl ani všechny zaměstnat. Účast na bohoslužbách byla vysoká. Problém byl pouze u mládeže, kdy jim návštěvování kostela dle jednoho z respondentů mohlo přitížit. Informace o častých návštěvách bohoslužeb mohly zabránit i dalšímu studiu. To bylo běžné ve všech místech Československé republiky, pro obec Předhradí to ovšem bylo významné, vzhledem k zjevnému protirežimnímu zaměření faráře Blahníka. Velkou změnou náboženských poměrů po celém Československu byla úprava liturgického kalendáře, kdy se z církevních svátků staly pracovní dny. Pracovním dnem byl Štědrý den, Svatodušní pondělí, Hromnice i Květná neděle. Ztěžovalo to věřícím návštěvu kostela,

¹⁶ Státní okresní archiv Chrudim, Záznamy MNV Předhradí, zápis ze zasedání MNV, inv.č.1.

¹⁷ Státní okresní archiv Chrudim, Záznamy MNV Předhradí, zápis ze zasedání MNV, inv.č.1.

neboť museli jít do práce. Významnou součástí náboženského života byly poutě. Několikrát do roka se chodilo na pouť na Chlumeček u Luže. Nebylo to přímo procesí, většinou se chodilo jednotlivě. Přesto to ale byla velká událost. Poutě se nazývaly podle toho, které ovoce nebo zelenina zrovna dozrávala – třešňová, okurková... Přímo v Předhradí se udála jedna pouť do roka, kam se scházeli lidé z širokého okolí. Osoba faráře byla v této vsi vždy velkou autoritou, což dokazuje zápis ze schůze roku 1950 týkající se předchozího faráře: „Pro »panskou zahradu« jako dozor bude požádán rovněž pan farář, který bude mít na mlynáře jistě vliv, jak se má chovati v takových místech. Za tuto spolupráci mu vyjde MNV všemožně vstříc. Na žádost faráře bude přebytečný materiál ze hřbitova odvezen k místnímu rybníku Spalivci.“¹⁸ Náboženská výchova mládeže ve vsi byla zajišťována ve škole, kam docházel pravidelně farář. Bylo vyučováno katolické i evangelické náboženství, přičemž na výuku evangelického náboženství farář do vsi dojížděl. Farář Blahník měl ve správě více dalších kostelů, kam dojížděl a neměl mnoho času nazbyt. Často za něj náboženství vyučovala Květoslava Kád'ová, která byla později prošetřována jako možná informátorka, skončila však jako osoba podezřelá. Blahník na děti působil hlavně v jejich volném čase. Přesto bylo vedení dětí ve víře hlavně záležitostí rodiny

Josef Blahník

Jeho případ je složitý. Společně s ním byli vyslýcháni a odsouzeni Josef Krištof a František Krádl. Tvořili ilegální skupinu, která byla vyšetřována pod krycím názvem „akce Holubář“.

Josef Blahník¹⁹ se narodil 16. prosince 1918 jako syn obchodníka s fotografiemi v Náchodě, byl nejstarší ze 6 dětí, z nichž 3 zemřely v raném věku. Jeho matka byla v domácnosti. Chodil do obecné školy v Náchodě, poté na reálné gymnázium a v roce 1938 vstoupil do kněžského semináře v Hradci Králové. Po pětiletém studiu byl v roce 1943 vysvěcen na kněze a poté působil v Úpici, odkud byl v roce 1944 pro zdravotní problémy přeložen do Červeného Kostelce, kde byl ustanoven jako administrátor. Již zde byl Blahník sledován státní policií pro podezření z protistátní činnosti. V kostele se sdružoval s dalšími faráři z okresu a dle svého doznání podepisoval různé listiny

¹⁸ Státní okresní archiv Chrudim, Záznamy MNV Předhradí, zápis ze zasedání MNV, inv.č.1.

¹⁹ Viz. příloha č. 1.

s protistátním obsahem. Tyto listiny, zejména „Pastýřský list“²⁰ následně předčítal na večerních bohoslužbách, přestože věděl, že za jejich propagaci bylo již několik kněží uvězněno.²¹ Okresní národní výbor v Náchodě pokutoval Josefa Blahníka částkou 5 000 Kčs za čtení Pastýřského listu. V Červeném Kostelci se na pomoc faráři uspořádala sbírka. Od té doby byl Blahník sledován ještě více a každá jeho schůzka byla zanesena do záznamů. „Dne 18. 6. 1949 v 22. hod. přijeli dva muži od H. Radechové na motocyklu ČZ 175 neb 250 ccm, před vrata kostela v Červeném Kostelci, dali přidáním plynu znamení, načež se vrata bez dalšího upozornění otevřela, muži na motocyklu zajeli do dvora a vrata se pak ihned zavřela, aniž by byl kdo spatřen. Muži byli obtěžkáni těžkou aktovkou a dvěma batohy. Při otevření vrat bylo zjištěno, že na dvoře fary jest ještě jeden motocykl neznámé značky a obsahu.“²² Setkávání farářů a další svou činnost v katolické obci v Červeném Kostelci vysvětluje farář v dopise dne 12. listopadu 1947.²³ Sám založil a vedl v obci několik kroužků. Přestože si komunisté přivlastňovali právo na výchovu dětí a mládeže, shromažďoval Blahník mládež v katolickém skautingu a ve svatovojtěšských družinkách. Po přeložení do Předhradí již žádné oficiální skupiny mládeže nevedl, jelikož věděl, že je pod dohledem. Na mládež působil neoficiálně ve svém volném čase. Nad stánkem v kostele v Červeném Kostelci, kde se prodával církevní tisk, byl nápis: Proti knize kniha, proti tisku tisk. Blahník byl nucen, aby se vyjádřil k tomu, jaký má vztah k soudobému politickému zřízení. Většinou se mu podařilo se z takové situace vymluvit, jelikož měl velký dar slova, a informátor neměl co sdělit do zprávy. Nejvíce byla propírána otázka sepětí církve a

²⁰ Hlas československých biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky byl společný pastýřský list československých římskokatolických biskupů přijatý 15. června 1949 na tajné biskupské konferenci v Praze v reakci na vznik státem organizované „Katolické akce“ (Katolická akce - založená 10. června 1949, kampaň na vytvoření hnutí "pokrokových katolíků". Účelem) mělo být získání podpory pro novou dohodu mezi československým státem a Vatikánem - katolickou církví. Dohodu, která by z katolické církve udělala národní církev, méně závislou na Vatikánu a více závislou na státu.)

V tomto obsáhlém pastýřském listu biskupové odhalili věřícím skutečné záměry komunistické politiky a otevřeně uvedli zásahy proti církvi v předchozích měsících. Tzv. „Katolická akce“ byla označena za rozkolné hnutí a aktivistickým kněžím i laikům pohroženo exkomunikací. V listu se také vypočítávají předpoklady nutné k zachování svobody církve, zejména právo rodiny na výchovu dětí, svobodná křesťanská výchova ve školách, právo na shromažďování ve svobodných sdruženích a potřebný počet církevních škol.

List měl být čten na mších ve všech římskokatolických kostelích na svátek Božího těla dne 19. června 1949, čemuž se ovšem komunistická vláda a Státní bezpečnost snažily zabránit, a to zejména zabavováním listu na jednotlivých farářích. Kněží, kteří přes výhrůžky tento pastýřský list při mši přečetli (jednalo se zhruba o jednu třetinu kněží), byli následně vystaveni různým represím, zejména pak věznění. Mezi ně patřili například biskup Štěpán Trochta, Bohuslav Burian, Jan Machač, Josef Zlámal a řada dalších. Dalším z důsledků vydání tohoto pastýřského listu byla internace arcibiskupa Josefa Berana.

²¹ Viz. příloha č. 2.

²² Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

²³ Viz. příloha č. 3.

státu nebo sepětí církve a Vatikánu. K tomuto se údajně Blahník vyjádřil 16. května 1949 ke konci mše: „*Pamatujte, že Vatikán jest církev a bez Vatikánu není nic!*“²⁴

V Předhradí působí Blahník od 1. června 1951. Již 15. srpna se opět stává středem zájmu místní StB a to na základě informací od bezpečnostního referenta MNV v obci Hluboká pana Josefa Boháče. Blahník údajně 29. června 1951 sloužil mši svatou na pouti v obci Hluboká u Skutče za biskupy a faráře, kteří byli odsouzeni a za své trestné činy jsou uvězněni. Kázání bylo dle výpovědi Boháče míněno, že dnešní zřízení potlačuje náboženskou svobodu. Brzy nato se mezi lidmi začaly šířit zvěsti o tom, že farář má být zatčen. O tom bylo samozřejmě místní StB také informováno: „*Zdejší farář Blahník má být v nejkratší době zatčen, z jakých důvodů informátor neví, snad měl něco na dřívějším působišti. Dále pořádá třikrát v týdnu večerní pobožnosti, což dříve nebyvalo, na které se schází reakce z okolních vesnic.*“²⁵ Anna Nešetřilová k této věci doplnila: „*Měsíc květen je zasvěcen Panence Marii a bylo běžné i za předchozího faráře i v okolních obcích, že pobožnosti byly každý den, někdy i dvakrát denně. Během této večerní kratší mše děti recitovaly básně, které se naučily na náboženství. Věřící nosili do kostela květiny. Dívky měly bílé šaty, chlapci obleky.*“²⁶ Přestože jsem často recitovala já nebo sestra a bratři ministrovali, tatínek se na nás do kostela nikdy nepřišel podívat. V jiných měsících nebyly mše již tak často, ale že byly večer, není nic divného.“²⁷ Zpráva informátora o mších byla považována za závažnou, vzhledem k tomu, že byla získána od důvěryhodného soudruha a byla předána k dalšímu šetření.

Vše muselo probíhat nanejvýš tajně. Pokud by se farář dozvěděl o zamýšleném zatčení, mohl by opustit ilegálně území Československé republiky. Farář sloužil čtyřikrát týdně mše i v obci Perálec. Během těchto mší ve večerních hodinách byl kostel údajně hlídán zvenčí, aby byl farář včas upozorněn, kdo se mše zúčastní a mohl dle toho přizpůsobit své kázání. Na žádost místní církevní referentky měla být tato kázání zakázána, ale díky podpisové akci věřících se tak nestalo. V březnu 1952 vzniklo na základě informátorů z Perálce podezření, že farář před pobožnostmi rozdává letáky, které mohou být protistátního charakteru. Zřejmě na základě předešlých podezření byl Blahník v dubnu 1952 důsledně prošetřen StB Polička, během čehož vyvstala další podezření. „*V obci Hluboká měl údajně farář Blahník žádat na dětech, které v této obci vyučuje*

²⁴ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

²⁵ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

²⁶ Viz příloha č. 4.

²⁷ Anna Nešetřilová, roz. ŠTULÍKOVÁ, osobní konzultace, Praha, 15. 6. 2013.

náboženství, aby mu složili slib, že nebudou chodit do biografu na ruské filmy. Podobným způsobem tak žádá i dospělé věřící. Při předvádění filmu „Rudý partysán“ se tak stalo jisté žákyni Staňkové, načež si její otec šel ztěžovat.“²⁸

Blahník měl podobně jako Antonín Štulík zálibu v autech a motorkách.²⁹ Často bral i chlapce ze vsi na výlety autem. Když se farářovo auto poznávací značky NA – 1399, bez kterého by svou práci nemohl vykonávat, porouchalo, využíval hasičské sanitní auto. Vzhledem k tomuto faktu, vyvstala další podezření. *„Blahník při cestách na bohoslužby do přífařených obcí používá hasičského sanitního auta z Předhradí a jest podezření, že pohonné látky jsou účtovány na účet hasičského sboru.“³⁰* Farář údajně měl své dva řidiče, bývalého hostinského Hurycha nebo pana Macháčka, kteří na provoz auta dohlíželi. Nebyli však pro stát důvěryhodní a tak podezření trvalo. Z pozorování vyvstalo i několik komických záznamů. *„Poslední dobou se farář věnuje pěstování holubů a Macháček i Hurych jej doprovázejí na cestách s hasičským autem za nákupem těchto pernatců.“³¹* Další závažná obvinění se týkala jeho vlivu na katolickou mládež. Problémem bylo také působení na děti a dospělé bez vyznání, které se snažil získat pro „svou věc“, což byla dle vyšetřování protistátní činnost. Bohoslužeb se začali účastnit i lidé, kteří dříve do kostela nechodili, například František Ptáček a František Böhm oba z Předhradí. Eliška Lukešová uvádí, že František Ptáček byl velký podnikatel, obchodník s uhlím a dřevem, byl bohatý, ale chodit do kostela ho neviděla. Vdova Daničková z Předhradí dala své dva chlapce pokřtít, přestože sama byla bez vyzvání, přičemž jim Blahník sám šel za kmotra. Děti si farář dle vyšetřování získával převážně rozdáváním cukrovinek. Ve skutečnosti zkrátka měl u dětí přirozenou autoritu, uměl pro děti najít zábavu a zaujmout je, žádná cukrátky k tomu nepotřeboval. Zpráva byla získána od okresního církevního referenta v Hlinsku, od bezpečnostního referenta MNV v Předhradí, od slečny Pokorné z Předhradí zaměstnané v Botaně ve Skutči a od školského referenta ONV v Poličce. Jmenovaní byli všichni spolehlivými členy KSČ, a proto byly jejich informace brány jako důvěryhodné. Jejich zpráva obsahovala také seznam dalších lidí, kteří se s farářem stýkali. Mezi jmenovanými nebyl Antonín Štulík. Na základě udaných informací bylo rozhodnuto, že Blahník bude sledován čtyřmi důvěrníky a mezi lidmi s nimiž se stýkal, byl vytipován jeden, který by byl vhodným

²⁸ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

²⁹ Viz příloha č. 5.

³⁰ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

³¹ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

tajným spolupracovníkem. Jako takový byl shledán Ladislav Sejkora z Hluboké, kvůli jeho protistátní činnosti, která mohla být vyšetřována nebo zapomenuta, dle jeho budoucí spolupráce. Další poznatek o činnosti Josefa Blahníka, který byl v dubnu 1952 přidán k jeho možným přestupkům, se týkal pořádání akcí v nevhodné dny. „*V neděli o svátcích velikonočních konal Blahník odpoledne vzkříšení, což nikdy v Perálci nebývalo a to pravděpodobně s úmyslem tím, aby znemožnil místní skupině ČSM v Perálci taneční zábavu, kterou tato skupina pořádala. Podobně tak Blahník činí i v jiných případech, jako při různých státních oslavách a místních slavnostech.*“³²

Dle zápisu ze dne 9. ledna 1953 je zřejmé, že tajným spolupracovníkem se stal učitel z Předhradí. Anna Nešetřilová vzpomíná na jeho krutou povahu: „*Náš učitel trestal děti rákoskou. Speciálně si zasedl na jednoho žáka, kterého každý den bil. Další student byl tělesně postižený a hrozně se učitele bál, že se mu při psaní trásla ruka. Učitel ho za jeho písmo zesměšňoval. I mně (Annu Štulíkovou) kolikrát zmlátil.*“³³ Ten měl obavy z prozrazení: „*Asi v polovině měsíce prosince 1952 zjišťoval si Blahník prostřednictvím školních dětí, jaký mám poměr k němu, zda moje děti navštěvují náboženství a rovněž také ověřoval moji spolehlivost, což sem se dozvěděl od rodičů.*“³⁴

Farář začal prověřovat své okolí, jelikož byl již velmi nespokojen se svou situací, kdy každý den navštěvovali faru příslušníci StB. Přestával věřit svým přátelům a stále častěji se uchyloval do soukromí. Na faře měl jenom kuchařku Jurajdovou, která měla v Předhradí sestru Pavlicovou, obě pocházející z Jugoslávie. Pavlicová byla dle svědectví respondentů jednou z mála žen, které kouřily fajfku. Často přespával i na faře v Rané, ne v Předhradí. Než faráře zatkli, tak nějaký chlapec na kole jel informovat faráře z Rané, že pravděpodobně k zatčení dojde. Vratislav Štulík faráři pomáhal před i po jeho zatčení, byli si blízcí.

Učitel měl stále utužovat přátelství s Blahníkem a sám se prezentovat jako nepřítel komunistického režimu. Díky učitelově přetvářce farář souhlasil s osobním setkáním, které proběhlo pod záminkou rozhovoru o tom, zda má učitel a jeho rodina zůstat v církvi. „*Ve středu dne 4. února 1953 navštívil jsem faráře Blahníka a v rozhovoru s ním se projevil jako mimořádně opatrný a nedůvěřivý, zvláště když se řeč usměrnila na politické pole. V záležitosti vystoupení z církve, vyslovil se tak, že jako kněz nemůže*

³² Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

³³ Anna Nešetřilová, roz. ŠTULÍKOVÁ, osobní konzultace, Praha, 15. 6. 2013.

³⁴ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

*radit k odpadnutí od víry. Na moje námitky, že když tak neučiním, mohu přijít o své nynější povolání, odpověděl, že je nutno pro víru přinést nějaké oběti. Radil vymluvit se na rodinné poměry, tradici a náboženské založení rodiny. Jinak se stále zajímal o politické moje názory, při čemž jsem hovořil o svém nepoměru k režimu a naději na brzký převrat, rovněž tak o nespokojenosti občanů a podobně. K těmto důvodům sám ničeho neřikal, jen jich používal jako důkazů pro to, aby se od víry neustupovalo.*³⁵ Výpověď dokládá, jak byl farář ve svém jednání obezřetný. Dále učitel neradil zapojovat se do nějakých činností pro režim, zároveň ho ale také varoval před činností protirežimní. Setkávání obou mužů byla stále častější a učitel si dle spisu důvěru uměl získat. Anna Nešetřilová však uvádí, že jelikož byli oba charakterově velmi odlišní a jejich vztah k dětem toho byl důkazem, nedovede si představit, že by ti dva mohli být přátelé. Při setkání 20. března se Blahník již neostýchal hovořit o protistátní činnosti, zatím pouze obecně. *„O rozvratné činnosti se vyjádřil, že malé skupinky nemají význam, doufá však, že činnost většího rozsahu jest účelná a lidé, kteří se tímto zabývají pracují velmi opatrně.*³⁶

Dne 5. března 1953 zemřel Stalin a Blahník věřil, že lidé nebudou následovat Georgie Maximilianoviče Malenkova³⁷ stejně jako Stalina, což byl dobrý základ pro protirežimní činnost církve. Možná i proto se dle dalších výpovědí ve svých kázáních více odvázel a rozhovořil se o možném režimním převratu. Bohužel obě respondentky obsahu kázání nevěnovaly pozornost a nemohou k dané informaci nic sdělit. Sám farář již cítil, jak se kolem něho stahují smyčka „Bezpečnosti“ a proto požádal o přeložení, které se již neuskutečnilo. V září se vsi Předhradí u Skutče rozšířila zpráva, že by farář měl být tajným biskupem. Tuto informaci mezi občany údajně roznesla farní hospodyně ze Skutče. Zakládala se na faktu, že Blahník se stýkal s tajným světícím biskupem Otčenáškem, který byl již tou dobou internovaný v Želivě.³⁸ Jako další osoba, která by byla vhodná jako informátor StB, byla prošetřována Květoslava Kádřová, učitelka náboženství. *„Jmenovaná pochází z dělnické rodiny, otec její jest zaměstnán v HD jako dělník. Matka vede domácnost a při tomto jest vedoucí sběrný mléka. Její bratr Jiří*

³⁵ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

³⁶ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

³⁷ Georgij Maximilianovič Malenkov – sovětský komunistický politik, blízký spolupracovník Josefa Stalina (jeho dlouholetý osobní tajemník) a po Stalinově smrti v letech 1953–1955 předseda rady ministrů SSSR

³⁸ Želiv - roku 1950 byl klášter zrušen (Akce „K“) a v následujících čtyřech letech sloužil jako internační tábor pro politicky nepohodlné kněží a řeholníky, kterých tu žilo více než 400. Byli mezi nimi např. kardinál František Tomášek nebo arcibiskup Karel Otčenášek.

navštěvuje národní školu v Předhradí a mimo něho jiných sourozenců nemá.“³⁹ Její rodina byla bez vyznání, ale po příchodu faráře Blahníka, začali chodit pravidelně do kostela. Matka Květoslavy Kád'ové chodila na faru uklízet. Mezi občany ve vsi se proslýchalo, že farář Josef Blahník a Květoslava Kád'ová měli milostný poměr. Dokonce se tvrdilo, že spolu mají dítě. Vzhledem k této nepotvrzené informaci byla Kád'ová shledána jako nevhodná pro pozici informátorky. Místo toho se z ní stala podezřelá osoba, na kterou by měla být provedena ustanovka⁴⁰ a kádrový posudek.⁴¹

Dne 21. října 1953 byl farář zatčen. Jako důvod je uvedeno: „V říjnu 1954 došlo k hromadnému vystoupení družstevníků z JZD Perálec. Již agenturní cestou bylo zjištěno a dalším šetřením i výsledkem družstevníků, kteří z JZD hromadně vystoupili, bylo prokázáno, že Josef Blahník administr. říms. kat. círk. v Předhradí, pod rouškou náboženského kázání števe věřící a veřejnost proti lidovědemokratickému zřízení, proti socialisaci vesnice a proti všemu pokrokovému vůbec, čímž vnáší do řad družstevníků neklid, nejistotu, nespokojenost a tak se podílí značnou měrou na situaci, která vznikla v JZD Perálec.“⁴² Na faru se příslušníci StB museli vloupat, protože brána byla zamčena. U domu jim otevřel farář, který byl již ve spodním prádle. Tento zásah byl totiž proveden pozdě v noci, aby nevzbudil příliš pozornosti v obci. Bylo zaznamenáno chování faráře i jeho hospodyně Jurajdové. „Blahník jakož i jeho kuchařka byli po našem příchodu překvapeni a rozčileni. Blahník sám se brzy uklidnil a po celou dobu provádění prohlídky nemluvil, ani se na nic neptal. Během převozu se choval též klidně. Jeho hospodyně Marie Hladká se ustrojila a pravděpodobně očekávala, že ji také odvezeme. Když se přesvědčila, že tomu tak není, hned celá ožila a již nebyla tak sklíčená.“⁴³ Během domovní prohlídky, která v závěru trvala několik dní, byla fara kompletně a důkladně prohledána. Při těchto prohlídkách se našly různé tiskoviny, které farář používal jako inspiraci pro svá kázání. Byly to převážně časopisy. Například časopis katolického kněžstva Dobrý pastýř.⁴⁴ Další tiskoviny nalezené při prohlídce vydávala římsko–katolická církev pod názvem Krystal, z něhož dle své výpovědi farář také čerpal inspiraci pro svá kázání. Jelikož tyto nálezy nebyly pro orgán KS MV Pardubice dostačující a byly následující výsledky zaměřeny na získání potřebných

³⁹ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

⁴⁰ zpráva o zájmové osobě Státní bezpečnost (StB), pořízená speciálním útvarům StB. Obsahuje informace o pověsti, způsobu života, majetkových poměrech, vztahu k režimu atd.

⁴¹ Viz příloha č. 6.

⁴² Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

⁴³ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

⁴⁴ Viz. příloha č. 7.

důkazů. Velmi znepokojivá byla zpráva, kterou obdrželo KS MV Pardubice dne 28. října od příslušníka VB Zavřela ze Skutče. Tomu sdělila paní Píchová z Předhradí informaci o tom, že viděla nějakého chlapce, který krátce po zatčení faráře odnášel z fary bednu. Údajně běžel s bednou po polích a pak se vrátil zpět do obce. Podezření padlo na Vratislava Štulíka, syna Antonína Štulíka. Píchová sice neuvedla jméno, ale popsala chlapce podrobně a uvedla, že chodil často na faru, přátelil se s farářem a chtěl se stát také farářem. Možná i díky tomuto sdělení se poté pozornost StB stočila právě na rodinu Štulíkovu. Tato bedna i s obsahem *"učební pomůcky a skrypta, s nimiž se počítalo při obnovení bohosloveckého semináře v Hradci Králové v případě politického zvratu v Československu."*⁴⁵ se v únoru 1954 našla u Jana Pazdery v Červeném Kostelci.⁴⁶ Během výslechů farář přiznal, kde a u koho má skryté další věci. Dne 11. března 1954 uvedl, že má v Červeném Kostelci u Zdeňka Holuba schovanou pistoli. Tuto pistoli si koupil Holub (bývalý student bohosloveckého semináře v Hradci Králové) sám, požádal Blahníka o půjčku 500 Kčs.⁴⁷ Dále ve výpovědi z 21. listopadu 1953 přiznal Josef Blahník, že vlastní několik švýcarských hodinek⁴⁸, které získal od svého bratra. Hodinky byly ukryty u několika občanů z Červeného Kostelce a zabaveny v únoru 1954. Antonín Štulík ve své výpovědi hodinky také zmiňuje, myslel si ale, že jsou ukryty u občanů v obci Předhradí.

Výslechy započaly obecnými otázkami o třídním původu faráře, o jeho sourozencích, o majetkových poměrech rodičů a o politické příslušnosti. Tématu politická příslušnost byla samozřejmě věnována velká pozornost. Na otázku, co bylo příčinou Blahníkovy nesnášenlivosti k tehdejšímu zřízení, odpověděl: *„Již moje výchova v bohosloveckém semináři římsko–katolické církve v Hradci Králové byla vedena v první řadě v duchu naprosté poslušnosti a oddanosti k představeným, k církevní hierarchii, t. j. především k biskupovi diecéze a k papeži. Náboženská ideologie byla nám podávána v naprostém nepřátelství vůči komunismu a všemu pokrokovému v ČSR. Komunismus byl nám líčen jako nebezpečný blud, zvláště Dr. Hrdým, který přednášel sociologii a Dr. Tomiškem, který přednášel dogmatiku. Bylo nám neustále zdůrazňováno, že v SSSR jest veškerý náboženský život znemožněn, že jsou tam kněží*

⁴⁵ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

⁴⁶ Viz. příloha č. 8.

⁴⁷ Viz. příloha č. 9.

⁴⁸ Viz. příloha č. 10.

*církvi pronásledování.*⁴⁹ Důvody pro takovou výuku v semináři jsou dle Blahníka jasné, tedy aby se kněží mohli aktivně podílet na boji proti komunismu. Instrukce pro vedení seminářů do Československa a dalších lidově demokratických zemí východního bloku přicházely prostřednictvím nunciatur vydaných vysokou vatikánskou hierarchií v čele s papežem Piem XII. Cílem bylo také oslabit vládnoucí stranu a pomoci připravit podmínky pro případný politický převrat a následné nastolení kapitalistického režimu. K tomuto byly Blahníkovi doručeny z biskupské konsistoře a pastoračního ústředí různé směrnice, instrukce a tiskoviny – Třídní boj, Filosofie komunismu, Válka a Češi, Znárodnění a sociální reforma, Škola a náboženství, Církev a stát.

Výslech se soustředil na krajského církevního tajemníka František Krádl. Bylo podezření, že tato osoba brala úplatky a následně kryla nepřátelskou činnost farářů v okrese Chrudim. Krádl údajně chtěl nejprve faráře Blahníka zatknout a jeho protistátní činnost prošetřit, ale Blahník mu poskytl velký úplatek za mlčenlivost. V kontaktování Krádl Blahníkovi pomohl děkan Kryštov z Chrasti u Chrudimi. Domluvili si společně schůzku v Chrasti na faře, kde Blahník osobně předal 10 000 Kčs a oblek Krádlovi a ten mu sdělil, že ho z Předhradí neodvolá, ale záležitost ještě nebyla vyřízena. Asi za 10 dní navštívil Krádl Blahníka přímo v Předhradí, kde mu údajně domlouval a žádal ho, aby přehodnotil svá stanoviska ke státnímu zřízení nebo se více držel směrnic Státního úřadu církevního (dále jen SÚC). Krádl pak navštěvoval Blahníka pravidelně a stále za svou mlčenlivost žádal úplatky. *"...několik kg hrachu, jednu husu, dalších 1 000 Kčs. jednu kg konservu masa vepřového, 1 kg a 1/2 kg masa uzeného a naposledy 300 nebo 400 Kčs v nové měně.*"⁵⁰ Na poslední úplatek dostal Blahník peníze od chrastického děkana Kryštofa. Ten když se totiž dozvěděl, že Blahník něco po Krádlovi chce a nemá peníze, zvolal: *"Pro pána krále, přece nemůžete jít ke Krádlovi z prázdnou."*⁵¹ V létě 1952 pracoval na státním statku v Předhradí bratr faráře Jiří Blahník jako brigádník, přičemž mu tato brigáda byla udělena za trest. O jaký druh trestu a za co byl udělen, se nikdo nezmiňuje. Krádl se nabídl, že se za Jiřího Blahníka přimluví u svých známých, kteří mají jeho trest na zodpovědnost. Bratři Blahníkové byli oba stále více Krádlovi dlužní a zavázáni. Farář očekával pouze to, že pokud bude proti němu nějaké trestní řízení, že se za něj Krádl zaručí. *„Krádl mě ubezpečil, abych se nebál, že se mi nemůže nic stát bez jeho svolení a bez jeho souhlasu, že nemohu býti zatčen. Prohlásil, že v*

⁴⁹ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

⁵⁰ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

⁵¹ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

případě, kdybych byl zatčen, půjde třeba do kanceláře presidenta republiky a vymůže moje propuštění."⁵² Dne 18. října 1953 spolu Blahník a Krádl mluvili naposledy, kdy jeden druhého ubezpečoval, že v případě výslechu nezradí jeden druhého. Krádl sám sebe prezentoval jako přesvědčeného komunistu, ale Blahníkovi se občas svěřil se svými služebními tajemstvími. Informoval ho například i o chystané kontrole farnosti v Předhradí, která se skutečně odehrála v květnu 1953. Vládní zmocněnec biskupské konsistoře v Hradci Králové Pešek navštívil faru v doprovodu neznámého muže, jehož identitu později Krádl Blahníkovi prozradil. Z Hradce Králové s sebou tyto kontrolní osoby přivezli i materiály o nepřátelské činnosti faráře Blahníka, o čemž byl on také informován od Krádla. Pokud se podíváme na situaci mezi Blahníkem a Krádlem blíže, mohlo by se zdát, že Krádl Blahníka spíše vydíral a iniciativa byla na jeho straně. Tento výslech, zaměřený na krajského církevního tajemníka Krádla, trval od 7 hodin ráno do 20 hodin večer. Můžeme si pouze domýšlet jeho skutečný průběh a metody, které StB použila pro získání kýžených informací.

Rozšiřování protistátních tiskovin bylo dalším bodem výslechu ze dne 21. listopadu 1953. Blahník rozšiřoval samozřejmě bez vědomí SÚC instrukce o svatém přijímání, které byly vydány papežem Piem XII. Tyto směrnice o svatém přijímání byly něco nového, a tak se Blahník rozhodl, že je na průklepovém papíře přepíše asi v 9 kopiích a ty pak zaslal v dopise dalším farářům, neuvádí konkrétně kterým. Některé exempláře si Blahník nechal a ukryl. Později směrnice vyšly v oficiálním kněžském časopise *Duchovní pastýř*, takže se dostaly do rukou každému, kdo o ně měl zájem.

Švýcarské náramkové hodinky, které se našly u občanů Červeného Kostelce, farář získal od svého bratra Jiřího, který pracoval v textilním závodu v Praze, poté v Brně. Hodinky koupil Josef Blahník za cenu 4 000 – 5 000 Kčs za jeden kus. Dle jeho bratra se na nich dalo dobře vydělat. Což oba bratři udělali. Proдали hodinky za větší cenu. Farář vypověděl, že jedny prodal jistému řezníkovi za cenu 10 000 Kčs. Dvoje hodinky Blahník svěřil několik dní před svým zatčením Vratislavovi Štulíkovi, aby je ukryl. O této skutečnosti se ve své výpovědi Vratislav nezmiňuje. Ovšem ve vyšetřovacím spisu je záznam pouze jednoho vyšetřování, přestože jich dle respondentů, Vratislavových sester, bylo více. Další výslech ohledně kradených švýcarských hodinek kvůli nesrovnalostem ve výpovědích proběhl 17. prosince 1953. Výslech je velmi expresivní,

⁵² Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

proto ho uvádím celý v příloze, jako ukázkou nevybíravých metod a přístupu ze strany StB.⁵³

Od svého bratra získal vlnu, kterou pravděpodobně on ukradl ze svého zaměstnání v textilním průmyslu. Farář vlnu předal dále matce Vratislava Štulíka, aby z ní upletla 2–3 svetry. Anna Nešetřilová vzpomíná, že maminka měla doma hodně příze, ze které háčkovala záclony. Když přišla prohlídka jejich domu, řvali příslušníci StB na matku Elišku Štulíkovou, kde to ukradla. Jestli pletla i farářovi Anna neví.

Blahník se dále dle výpovědi snažil poškozovat lidově demokratické zřízení v Československu. *„Další moje nepřátelská činnost proti lidově demokratickému zřízení v Československu spočívala v rozkrádání a poškozování národního majetku, čímž jsem se snažil narušovat plnění jednotného hospodářského plánu a poškozovati státní hospodářství. V tomto mi byly nápomocny některé osoby z Předhradí, s kterými jsem společně v roce 1952–1953 rozkrádal majetek Československého státního statku v Předhradí a tím snižoval jeho dodávky zemědělských plodin státu.“*^{54 55} Jako prvního člověka, který mu pomáhal, uvedl skladníka Československého státního statku (dále jen ČSSS) v Předhradí Josefa Krejčího, který byl následně také přiveden k výslechu. Josef Pavlišta: *„Rodina Josefa Krejčího v té době bydlela na statku a pokud se pamatuji, měli dceru Magdu a syna Emila. Že by byl pan Krejčí něco ukradl, na to byl normálně český »blbec«, což pro mě znamená, že to byl poctivec. Nevím o tom, že by s něčím kšeftoval.“*⁵⁶ Seznámili se spolu při pravidelných brigádách na ČSSS, kterých se Blahník osobně účastnil. Krejčí Blahníka ubezpečil o tom, že obilí pochází s jeho přidělu, které dostává jako zaměstnanec. Přestože Blahník dle svých slov tomuto tvrzení nevěřil, dál obilí od Krejčího odkupoval, jeden pytel ječmene za 200 Kčs, v nové měně to bylo 50 Kčs. Později se s ním podílel na dalších krádežích v místním ČSSS. Společně zcizili asi 26 pytlů různých obilnin, které následně prodávali nebo dávali zadarmo dalším kněžím z okolních farností. Nikomu samozřejmě neřekli, že se jedná o kradené zboží a nikdo se na to ani nevyptával vzhledem k důvěryhodnému povolání, které farář vykonával. Zboží Krejčí odnášel do obecní zahrady, která sousedila s ČSSS Předhradí. Odtud se pytle odnášely na faru vždy v noci. Často byly ráno v obecní zahradě pozorovány stopy po nočních loupežích ve statku. Obilí bývalo roztroušené po zahradě i

⁵³ Viz. příloha č. 11.

⁵⁴ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

⁵⁵ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

⁵⁶ Respondent 3.

v příkopech. Dle faráře byli zloději většinou opilí a nebyli tedy při krádežích obezřetní a nezamaskovali po sobě stopy. Všechny krádeže měli na svědomí zaměstnanci, nejvíce Krejčí, o kterém se obecně toto vědělo. Za kradené obilí si totiž kupoval například maso od bývalého místního řezníka Štěpána Klumpara. Další obilí dostal od Krejčího třeba i truhlář Josef Šikl.

Na základě této farářovy výpovědi o situaci ve státním statku byl vyslechnut i Krejčí, který nejprve vše popíral a dlouho odolával nátlaku vyšetřovatelů. Nakonec byl ale nucen přiznat se ke krádežím. Během výslechu byl nejprve tradičně vyzpovídán, z jaké rodiny pochází, jaká je jeho politická příslušnost a spolková činnost. Pak na něj byl učiněn nátlak.⁵⁷ Slíbil Blahníkovi, že při vyšetřování všechno zapře a nic o jejich společných krádežích nevyzradí. Nakonec ale vypovídal. „*Od Blahníka jsem obdržel 200 Kčs. za pytel hrachu o váze 50 kg. Asi za týden po této krádeži za mnou opět přišel Blahník a ptal se mě, zdali bych mu mohl stejným způsobem opatřit i další obilí. Blahníkovi jsem slíbil, že mu bud za peníze dávat další obilí a pak jsem mu v různých intervalech až do jeho zatření v říjnu 1953 přenechával kradené obilí z ČSSS, pro které si vždy přišel večer po odchodu hlídačů.*“⁵⁸ Celkem to dle výpovědi bylo asi 22 až 25 pytlů obilí většinou ječmene a pár pytlů otrub, vždy o váze 50 kg. Cena, kterou uvedl Krejčí, souhlasí s výpovědí Blahníka, tedy 200 Kčs. za pytel. Krejčí ve výpovědi uvádí i to, že Vratislav Štulík věděl o obilí a možná i Blahníkovi pomáhal s jeho přenášením na faru nebo dokonce s krádežemi samotnými. Každopádně o nich věděl. Další osoba, které dodával Krejčí kradené zboží, byl Josef Böhm. Ten koupil 2 pytle šrotu. Uvádí i další osoby, mezi nimi i manželku Antonína Štulíka, Elišku. Ta i se svým synem Vratislavem žádala Krejčího, zda by nevyměnil necelých 40 kg ječmene za šrot. Dostala 1 a půl pytle šrotu o celkové váze asi 80 kg, proto Krejčímu dala ještě 100 Kčs. Odhadoval váhu svých krádeží na 50 metrů obilí a jiných plodin celkem. Zajímavé je, že nejprve všechny krádeže zapíral, následně přiznal a nakonec pod nátlakem uvedl, že ho na vše navedl místní farář.

Farář Blahník vypovídal také o svých stycích s Antonínem Štulíkem, s kterým se nebál mluvit o politických záležitostech, protože oba měli na tehdejší politickou situaci podobný názor. Štulík podával faráři informace o situaci v zahraničí, jelikož doma poslouchal zahraniční rozhlas. Jeho dcery dnes uvádí situaci na pravou míru: „*Tatínek*

⁵⁷ Viz. příloha č. 12.

⁵⁸ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1175 MV.

*doma rozhodně žádný rozhlas neposlouchal. Nevíme, jestli ho poslouchal někde jinde, protože doma se moc nezdržoval. Před rokem 1950 byl pořád v krámě, pak v jiném zaměstnání, a když měl volno, byl často pryč. Jezdil s kamarády na motorkách nebo autem a byl furt v luftě.*⁵⁹ Jeho syn Antonín Štulík chodil ministrovat ještě před bratrem Vratislavem. Antonín zřejmě ukradl v dubnu 1953 částku 33 000 Kčs, kterou měl farář ukrytou v kamnech. Anna Nešetřilová k tomuto uvádí: „*Nevím, o tom, že by si bratr něco koupil a tedy že by přišel k takovým penězům.*“⁶⁰ Otec Antonín Štulík část peněz vrátil a slíbil, že zbytek v budoucnu doplatí a vzniklou škodu vynahradí, tak se i stalo. I proto se později Štulík staral o Blahníka. Cítil se mu zavázán, protože danou věc nenahlásil příslušným orgánům. Blahník měl po měnové reformě málo peněz a neměl si za co koupit benzín. Štulík pracoval tou dobou ve Strojní a traktorové stanici (dále jen STS) Slatiňany a mohl benzín obstarat, což také pro faráře udělal. Předal Blahníkovi poukázky na 180 litrů červeného benzínu za 400 Kčs.

Vyšetřovatele zajímala ilegální činnost kněží, kterou Blahník provozoval. Jedná se o svátost biřmování, kterou Blahník vykonával, přestože tuto činnost směl dle směrnic SCÚ vykonávat pouze biskup. Farář Blahník uvedl, že za mimořádných okolností je možno, aby i farář činil biřmování. Také proto, že biskup má omezený přístup k věřícím. Blahník biřmoval děti, které vycházely obecní školu veřejně, za což byl později pokárán děkanem Štěpánkem, který Blahníka poučil, že by se toto mělo dělat tajně. Tajný světící biskup Otčenášek byl již tou dobou zavřený v Želivě. Mezi kněžími na Chrudimsku se spekulovalo o tom, kdo je jeho zástupce. Někteří se domnívali, že je to Blahník, jiní že děkan Kryštof z Chrasti. Oba se navzájem také podezřívali, ale byli natolik opatrní, že o věci spolu nemluvili. Z častých návštěv děkana Štěpánka nakonec usoudili, že tajným zástupcem Otčenáška ve věci ilegálního vedení královéhradecké diecéze a tajného napojení na Vatikán, bude on. Děkan Štěpánek velmi často nabádal Blahníka k opatrnosti, vzhledem k tomu, že byl již trestán za čtení Pastýřského listu. Zároveň nedůvěřoval Krádlovi, kterého Blahník podplácel.

Respondenti se shodují, že autorita faráře byla tak velká, že ho lidé následovali i do jim nepříjemných situací. Když ČSSS vyhlásil brigádu na sklizení obilí a přišlo jenom pár lidí. V neděli při kázání Blahník nabádal lidi, aby šli do statku pomoci a sám svou pomoc také nabídl. Jezdil s koňmi a svážel obilí z pole do statku k mlátičce. Vesničané

⁵⁹ Eliška Lukešová, roz. ŠTULÍKOVÁ, osobní konzultace, Praha, 15. 6. 2013.

⁶⁰ Anna Nešetřilová, roz. ŠTULÍKOVÁ, osobní konzultace, Praha, 15. 6. 2013.

ho v práci následovali. Lidé mu pomohli také s opravami kostela, zadarmo poskytli dřevo na lavice. Toto dřevo muselo být namočeno v rybníku a farář ho využil, aby zabavil místní děti. Jeho působení na mládež bylo obdivuhodné, s dětmi udělal ze dřeva vor a vozil se s nimi po rybníku. Všichni chlapani ho zbožňovali, také proto, že je vozil ve svém autě. Některé děti s sebou brával na různé výlety. Často jezdili do Náchoda k jeho rodičům. Vždy 4 – 5 dětí jelo o prázdninách na několikadenní výlet. Jeho oblíbenost můžeme lehce doložit příkladem, kdy za předchozího faráře byli jenom 2 – 4 ministranti a za faráře Blahníka jich bylo celkem až 8.

Ve spisu je značné množství nepřesností. (viz charakteristika pramenů) Rozpory mezi realitou a tím, co uváděli vyšetřovatelé StB o údajné trestné činnosti, byly objeveny v novinách *Hlinecké vesnice*, kde se v čísle 19 z 14. května 1954 v článku „Rozkrádal státní majetek“ uvádí: „...Krejčí přiznal, že 30 q odprodal řím. kat. faráři Blahníkovi a když se mu krádež povedla, byl to podnět k tomu, aby kradl dál. A tak celkem za rok 1952 – 1953 rozprodal obilí za 3 276 Kčs“⁶¹ Dle tohoto článku vyplývá, že pokud nějaké zrní od Krejčího Blahník odebral, tak ho i zaplatil.

Soudní spisy týkající se faráře Blahníka byly v 70. letech skartovány. Krajský soud odsoudil Blahníka na devět roků, které prožil ve Valdicích a na Mírově. Amnestie mu z devíti tři snížila.

Po propuštění z vězení si našel práci na pile jako dělník, protože mu církevní tajemník odmítl dát státní souhlas k pastoraci. Na pile se vyučil tesařskému řemeslu a byl povýšen na mistra. V obci Předhradí se vypráví, že si farář přišel po propuštění na faru pro své věci. Žádné tam ale již neměl, jelikož všechn jeho majetek propadl státu. Někteří vesničané ho ani nepoznali, měl vyražené všechny zuby a byl vyhublý a špinavý. Vlasy měl úplně bílé.

V roce 1970 byl tajně vysvěcen na biskupa, z čehož byl podezříván již v 50 letech. Zemřel v roce 1989 po dlouhé nemoci.

⁶¹ *Hlinecké vesnice* č. 19, dne 14. května 1954, Rozkrádal státní majetek.

Živnostenské podnikání v obci

Živnostníci byli stejně jako kulaci a kněží (viz předchozí kapitola) považováni za nepřátele režimu. V Československé republice bylo vyvlastněno 308 000 podnikatelů.⁶² Předhradí nepocítilo první vlnu znárodňování v roce 1945 jako jiné obce. Druhá vlna po roce 1948 přinesla s sebou větší změny. Soukromí živnostníci hromadně ukončovali své živnosti. Většinou tak činili dobrovolně. V obci Předhradí byla dvě pekařství – rodina Škrochova a rodina Hyršova, která provozovala i mlékárnu. Po ukončení jejich živnosti se pro pečivo jezdilo do Hluboké u Skutče, kam se dovážela mouka z mlýnu v Předhradí. Občané si koupili obilí, které si nechali semlít ve mlýně a v pekárně pak platili jenom za práci a další suroviny, které se při pečení používaly. Ve vsi byl tedy mlýn, který v roce 1950 přešel do majetku obce. *„Zástupce osidlovacího fondu se zástupci obce a dosavadní národní správy mlýna byl vyzván k předání podniku s veškerým inventářem. Formální převzetí bylo provedeno dne 8. ledna 1950.“*⁶³ O pozici vedoucího mlýna se ucházelo mnoho zájemců. O jejich způsobilosti se hlasovalo na schůzích MNV, kde se největší počet hlasů (7) získal Václav Bělohávek, který nastoupil do funkce 15. dubna. 1950. Výdaje na údržbu činily 23 000 Kčs. Mlýn se tedy od 1. dubna 1950 uzavřel. Rozhlasem se vyhlásila zpráva: *„Zemědělci, pokud máte pro vlastní potřebu obilí k semletí, do konce března si toto semelte.“*⁶⁴ Později se v mlýně mlelo jenom pro potřeby místních obyvatel nebo tajně v noci.

Dále byl k obci kovář Obolecký a koláři. Švec Talácko provozoval svou živnost naproti rodině Štulíkové, a když byl Antonín Štulík zadržen, hlídal často nejmladšího syna Josefa, než se starší děti vrátily ze školy, zatím co matka pracovala v obchodě s textilem. Ve vsi bylo mnoho švadlen a jeden krejčí, pan Bachman. Obchody se smíšeným zbožím byly ve vsi celkem tři. Hromádkovi, Brázdovi a Štulíkovi. Zboží, zejména ovoce a zeleninu, všem dovážel svým nákladním autem Antonín Štulík. Toto auto později pronajal hasičům. Neprodal ho, jelikož se v budoucnu chtěl vrátit k živnosti obchodníka. V roce 1950 došlo k předání všech soukromých prodejen socialistickému sektoru. *„Dne 5. dubna 1950 bere rada MNV na vědomí přerušování živnosti Antonína Štulíka.“*⁶⁵ V roce 1954 do bývalého obchodu Štulíkových přesídlila Jednota, která měla svou kancelář za hospodou u Salášků. O vedení této kanceláře se

⁶² Bořivoj Nebojsa: Zlatá léta padesátá, 1. vyd. - Tišnov : Sursum, str. 59.

⁶³ Státní okresní archiv Chrudim, Záznamy MNV Předhradí, zápis ze zasedání MNV, inv.č.1.

⁶⁴ Státní okresní archiv Chrudim, Záznamy MNV Předhradí, zápis ze zasedání MNV, inv.č.1.

⁶⁵ Státní okresní archiv Chrudim, Záznamy MNV Předhradí, zápis ze zasedání MNV, inv.č.1.

starali tři úředníci – Hromádko, Pešout a Bakeš. V oblasti pohostinství se angažovaly tři rodiny, ve vsi byly tři hospody. „Rada MNV rozhodla, že v místě mohou být nejvýše dva hostince. Na základě této informace byl vyřazen hostinec č.p. 95.“⁶⁶ (Salášek) V obci probíhal „boj proti alkoholu“. Bylo zakázáno ve výlohách vystavovat kořalku, jakožto propagaci lihových nápojů. Nakonec v obci zbyla jenom jedna hospoda, jelikož „Josef Hyrš se vzdává živnostenské činnosti pekařské ve prospěch »Budoucnosti« 18. května 1950.“⁶⁷ Řezník byl v obci jeden, pan Klumpar. Anna Nešetřilová vzpomíná: „To byl tak hodnej člověk. Když nám bylo nejhůř a neměli jsme co do pusy, přinesl velkou vzácnost. Párky pro děti.“⁶⁸ Další „vesnický boháč“ ukončil svou živnost obchodu s uhlím a dřevem. „MNV bere na vědomí oznámení, že František Ptáček se vzdává živnosti obchodu s uhlím.“⁶⁹ Dále byla ve vsi pošta a kempelička. Osoby, které dál provozovaly svou původní profesi, byly prorežimního smýšlení. Jedná se o klempíře Kadlece, který sousedil se Štulíkovými, a truhláře bratry Šiklovy. Tito měli stále hodně práce.

Antonín Štulík

Anna Nešetřilová vzpomíná, jak jednoho únorového dne v roce 1954 odešel její otec do práce a domů se vrátil až za 3 roky. Byl předveden na KS–MV Pardubice k výsledku na základě výpovědi obviněného Josefa Blahníka, administrátora římskokatolické církve z Předhradí, a zpráv od spolupracovníků StB v obci Předhradí. Zprávy byly sepsány později v březnu a přiloženy k vyšetřovacímu spisu. Spolupracovník „Novotný“ ve své zprávě uvedl: „Při styku s Ant. Štulíkem vyprávěl tento u své činnosti, že schovává věci. Mýdlové věci jsou na nádraží. Je to asi 2 km od Předhradí a uschované pod podlahou skladiště. Totiž budova prý je na podezdívce a tím vzniká asi 1 m prázdné prostory pod podlahou a tam to je. Ono je tam prý trochu vlhko ale co se dalo dělat. Má tam i nějaké konzervy, to už ani nevím přesně, a když by to našli tak řekne, že chtěl, aby manželce aspoň něco zbylo, vždyť nemá z čeho žít. Dále mluvil o řetězích a řemenech, které zatím nepřiznal, že je má schované u známých v sousední vesnici. Prvně tvrdil ale, že jsou i doma. Některé věci ukradl, jiné koupil, aby byl krytý v tom případě, že by v budoucnu prozradil kupec, že to má od Štulíka, tak by řekl, že to koupil. Dále ve stanici ukradl nějaké mazadla, petrolej, oleje, ale to prý nebylo mnoho jen pár kg. Lístky na benzín

⁶⁶ Státní okresní archiv Chrudim, Záznamy MNV Předhradí, zápis ze zasedání MNV, inv.č.1.

⁶⁷ Státní okresní archiv Chrudim, Záznamy MNV Předhradí, zápis ze zasedání MNV, inv.č.1.

⁶⁸ Anna Nešetřilová, roz. ŠTULÍKOVÁ, osobní konzultace, Praha, 15. 6. 2013.

⁶⁹ Státní okresní archiv Chrudim, Záznamy MNV Předhradí, zápis ze zasedání MNV, inv.č.1.

dostal od účetního a byl s dotyčným dohodnut, že se po prodeji těchto lístků o zisk rozdělí. Jména nechce uvádět, o které lidi se jedná. Bylo jich všech ve střediskách asi 160 lidí a ve stanici asi 50–60 lidí a kradl prý skoro každý. Tomu se nemůže nikdo divit, protože výdělek je prý malý a lidu to nestačí. Prohlásil, že do roku 1952 pracoval poctivě, ale když to vše viděl začal krást jako každý. On je rozhodnut mluvit hlavně o sobě, ale nemůže prý přinati co ví na druhé, aby je nezavřeli, je to prý jedno, kolik dostane, ale zachrání tím druhé rodiny. Proto o sobě tvrdí, že rozbíjel a rozvracel celou stanici sám.⁷⁰ Dále ve zprávě následuje popis krádeží a dalších sabotáží ve stanici a kdo je prováděl, což si protirečí s předchozím tvrzením, že Štulík nemluvil o konkrétních jménech. „Dále vyprávěl o synovi Vratíkovi, který u faráře Blaníka spával a ví vše a nakonec co mu řekl, bude muset přiznat. Tak má prý Blahník ve vsi schovaný asi 6 hodinky o kterých nemluvil, ale neřekl u koho. Dále ukradl pokud ví asi 30 pytlů obilí ve státním statku, a tahal to s jeho synem přes zahradu. Obilí rozvážel i jiným farářům, domů rodičům a také prý vozil obilí do Pardubic tajemníkovi Krádlovi.“⁷¹ Tomu, jaká byla spojitost mezi Krádem a Blahníkem, jsem se věnovala v kapitole, která se týká náboženského života v obci, kde jsem všechna svědectví, obvinění uvedla. Zásoby, které měl doma, nakonec přiznal, protože o nich věděly jeho děti a ty nechtěl ohrožovat. Všechna podezření, která vyvstala na základě zpráv spolupracovníka Novotného, nakonec Štulík přiznal a pod nátlakem uvedl i jména, která původně chtěl zatajit. Již 9. února vznikl plán výslechu, kde je poznámka vepsaná rukou, která nabádá k tomu, aby se výslech vedl rozvážně, neboť je málo usvědčujících materiálů. Všechny stanovené body v tomto plánu byly v následných výsleších prověřeny.

Dne 18. února 1954 začal první výslech v 7: 45. Obviněný byl poučen ve smyslu § 93 trestního řádu č. 87/50 Sborníku zákonů ČSR. Pro začátek výpovědi odpovídal Antonín Štulík na otázky o své osobě, z jaké rodiny pochází, jaký je jeho životopis, jaké jsou majetkové a rodinné poměry, v jakých politických stranách byl organizován, což bylo později sepsáno podrobně v přijímacím listu z 19. února. Dále výslech směřoval k trestné činnosti, kde Štulík uvedl: „Jako bývalý živnostník při uzavření své živnosti z nenávisť k lidovědemokratickému zřízení jsem zatajil velké množství různých zásob ze svého obchodu. Učinil jsem tak vědomě proto abych poškodil socialistický obchod a abych se sám mohl obohacovat.“⁷² Obecně Štulík dle své první výpovědi zatajil různé

⁷⁰ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1024 HK.

⁷¹ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1024 HK.

⁷² Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1024 HK.

likéry, mazadla, oleje, pící vápno, hrábě, krumpáče, kartáče, sody na praní, pohlednice, vaseliny, dopisní papíry, vidle, lopaty, masové konzervy a další zboží. Dále uvedl, kde je dané zboží ukryto. Doma zboží schovával na půdě, ve stodole a pod včelínem, kde je zakopáno asi 100 litrů různých likérů. Anna Nešetřilová vzpomíná: „*Tatínka přivezli, když byly velké mrazy, půda byla úplně zmrzlá. Bedna byla pod včelínem skutečně zakopaná. Ty likéry byli pro nás, pro děti, až se budeme vdávat a ženit, aby bylo pohoštění. Celá rodina v ten den, v sobotu nesměla vyjít z domova. Tajnejch bylo všude hodně. Hlíдали i na záchodě. Jeden z nich chtěl po mamince hrnek: »Babo, dej mi hrnek!« Maminka mu podala plechový, který se mu ale nelíbil a sám si vybral porcelánový. Nikdo nevěděl na co. Maminka možná již tušila, že je na dvorku její manžel. Po tom, co »Estébáci« odjeli, jsme se šli podívat na dvůr, co se dělo. Na dvoře byla vykopaná díra, v rybníku v ledu vysekaná díra a vedle prasklý hrnek. Od sousedů jsme se dozvěděli, že tatínek pil ledovou vodu z rybníka, kam všichni vypouští splašky. Na sobě měl pouze slabý pruhovaný kabátek, jako mívají vězni.*“⁷³

Další vzpomínka se týká chování příslušníků StB při domovních prohlídkách. „*Hned po tom, co tatínka odvezli, začali domovní prohlídky. To jsem se bála jít domů ze školy, kolik bude u baráku zase černých aut. Na půdě trhali podlahu, vyhrožovali, že nás odvezou do dětského domova, maminku, že zavrou. Mamince říkali bábo a zlodějko. Prádlo vyházeli ze skříní a pošlapali ho. Maminka jim říkala: »Zažili jsme Němce, ale ti když viděli, že v místnosti spí děti, tak tam nešli.« Nejhorší byly prohlídky v noci, kdy jsme my, děti, brečely, přes den brečel jenom nejmladší Pepík. Při jedné prohlídce se »Estébáci« chtěli dostat do psacího stolu, který byl zamčený. Nikdo neměl klíče. Já sem byla poslána k sousedovi klempíři Kadlecovi pro šperhák. Nic jsem u nich ale nevyřídila, jenom jsem brečela. Kadlec šel se mnou domů a stůl otevřel. Byli v něm věci jako náušnice a jiné šperky. Maminka prohlásila, že to je památka po babičce a že to odnést nesmějí. Jestli to skutečně neodnesli, nevím.*“⁷⁴ Ve vyšetřovacím spisu se uvádí, že matka Eliška Lukešová dala faráři zlatý prsten, který se nikdy nenašel. Farář ani ona sama nic takového nepotvrdili. Vystává tedy podezření, že se při domovní prohlídce nějaké věci skutečně ztratily. Dále Štulík vypovídal, u kterých sousedů a známých má ukryté další zboží. Pro příklad uvedu rolníka Sejkora z Hluboké, u kterého bylo schováno 10 kusů hrábí, 1 krabice pícího vápna, 10 kg mazadla na vozy a 8 kusů

⁷³ Anna Nešetřilová, roz. ŠTULÍKOVÁ, osobní konzultace, Praha, 15. 6. 2013.

⁷⁴ Anna Nešetřilová, roz. ŠTULÍKOVÁ, osobní konzultace, Praha, 15. 6. 2013.

násadek k bičům. Další jména měl Štulík uvedena ve svém zápisníku, kam si pečlivě zaznamenával své obchody. Eliška Lukešová potvrzuje tuto informaci. Další část výpovědi se týkala působení obviněného v STS Slatiňany, kde dle výpovědi Štulík odcizil 200 litrů benzínu, který prodal faráři z Předhradí Josefu Blahníkovi za 400 Kčs. V této výpovědi Štulík zamlčel další nepřátelskou činnost v STS Slatiňany. Výslech se dále ubíral k osobě faráře Blahníka. Muži se údajně setkali v létě 1951, kdy spolu drželi žňové hlídky (*Žňové hlídky byly rozepsány pouze mužům od července v určité hodiny, vždy 2 občané a jeden hasič.*⁷⁵) a dále pak v kostele každou neděli. Obě dcery pochybují, že by jejich otec chodil pracovat na žně, jelikož nebyl zvyklý manuálně pracovat. Štulík do kostela nikdy nechodil, mohli se setkat jedině u nich doma, jelikož chodil navštěvovat děti do rodin. Blahník projevoval svůj záporný postoj k lidově demokratickému zřízení při svých kázáních. Štulík uvedl: *„Dnes si již nepamatují všechny jeho jednotlivé výroky a přirovnání jimiž se snažil pobuřovat přítomné věřící. Pamatují si, že při jednom kázání se vyjadřoval, že dříve se brigády na poli nedělaly a práce se zvládla také. Tímto nabádal věřící, aby se žádných brigád nezúčastňovali.*“⁷⁶ Na otázky ohledně krádeží v ČSSS Předhradí a ČSSS Daletice odpověděl vyšetřovaný záporně, nic o nich neví. Svou výpověď o tomto opravil při dalším výslechu. Protokol o výpovědi byl ukončen ve 20:40 hodin s podpisy vyšetřujícího Antonína Růžičky a vyšetřovaného Antonína Štulíka.

Na základě výpovědi z 18. února byl Antonín Štulík zatčen dle Rozkazu k zatčení č. A/ž-020/50-54., veškeré jím zatajené zboží mělo být zabaveno a začalo vyšetřování, které mělo mimo jiné za úkol spojit jeho případ s protistátní činností faráře Blahníka. Dne 19. 2. Byl Štulík přijat do věznice v Pardubicích. V přijímacím listu jsou uvedeny konkrétní údaje o jeho osobě včetně vlastnoručně psaného doplnění životopisu. *„Narodil jsem se v Předhradí čp. 92 dne 5. 6. 1907, z rodičů jež vlastnili v Předhradí smíšený obchod a menší hospodářství o výměře přes 4ha. Pocházím ze 4 sourozenců, z nichž mě 3 zemřeli. Své mládí jsem prožíval špatně, byl jsem 7 roky bez otce, který nastoupil v roce 1914 do světové války. Prostředí ve společnosti, s kterou jsem se stýkal, nebylo mi na prospěch, neboť mě k špatným činům tato společnost jen uváděla, dopouštěl jsem se krádeží matce v obchodě. Působila na mě i jednání mého dědy Karla Hanuse, který v době odchodu mého otce na vojnu setrval krátkou dobu u mé matky.*

⁷⁵ Státní okresní archiv Chrudim, Záznamy MNV Předhradí, zápis ze zasedání MNV, inv.č.1.

⁷⁶ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1024 HK.

Pamatuji si že otec vyhrožoval mé mamince holí ap. drzým způsobem, plakával jsem a litoval maminku. Opuštěna bez manžela zůstala s malým chlapcem a dědkem, který umíral na psotník. Jako školák jsem pokračoval neposlušným způsobem i po návratu otce z války, který chtěl se starati, rozbitý sešlý domek opravovati, nechal mě – pro práci a snad se mě tolik věnovat nemohl. Kradl jsem v obchodě a rozdával peníze aj. svým kolegům, kterým jsem byl tak dlouho dobrým dokud jsem jen dával kradené peníze a věci. Ve škole měšťanské ve Skutči stával jsem se rozmrzelý nad svým životem a trdomyslným, usedával jsem doma o samotě a často jsem si zaplakal. Pamatuji si, že otec jeden čas pozoroval moje jednání, samotářství, sklíčenost a vzal mě do Luže k p. dr. Weisovi na lékařskou prohlídku, kde jsem byl několikrát, od lékaře jsem dostal nějaké užívání a vím, že otci říkal, abych se učil na něco hrát, abych přišel na jiné myšlenky. Koupil mi housle, na které jsem hrál krátkou dobu, rozmzen i tím, houslemi jsem praštil a nechal. Pamatuji si že jsem nejedl mnoho, na doporučení lékařovo dostal jsem jakési kapky k užívání na podpoření trávení. Jendou odešli moji rodičové k příbuzným do Dolů, bylo to v neděli. Tuto neděli jsem trávil o samotě doma jakož i jiné dny, nikoho nevyhledávaje, měl jsem lék kapati na lžici a užívati, použil jsme však celou dávku těchto léků najednou, tím že jsem celý obsah lahvičky vypil. V bolestech jsem se válel po zemi do návratu svých rodičů, kteří jak vím od nich požádali souseda aby zajel do Skutče pro lékaře. Byl to dr Winklef Alfons, který mě ošetřil neboť otrava, která u mě nastala byla způsobena arsenem, jež jsem měl předepsán na trávení. Udělal jsem to v úmyslu a s vědomím že se otrávím, neboť lahvička byla opatřena označením jedu. Další můj případ pokusu o sebevraždu, zakoupil jsem zbraň o tomto případu vám poví můj přítel ze školních let Josef D. zaměstnán na Ránsku poblíže Ždírcce. V obchodní škole stýkal jsem se s největšími lotry města Vysoké Mýto. Po vychození obchodní školy jsem pomáhal otci v obchodě, prováděl jsem otci krádeže a s kolegy opíjel se a utrácel, v hospodách dělal škodu, že jsem rozbíjel židle, pulitri. Toto jsem prováděl do nastoupení své vojenské činnosti. Na vojně neměl jsem příležitost k penězům, změna na mě působila, než jsem z vojny odcházel, neměl jsem dále lásku a víru k rodičům, neboť napsal jsem, že domů nepůjdu nikdy. Otec mi koupil motocykl a já hřešil dál. Omrzelo se mě to a koupil mě auto. Měl jsem několik malérů, havárek s autem. Zde jsem sám utrpěl otřesem nervů. Kolega zranění. V roce 1936–1937, přesně se nepamatuji, léčil jsem se v Praze u odborníka nervových chorob. V roce 1938 jsem se oženil a šetřil a

*staral se o rodinu.*⁷⁷ Anna Nešetřilová doplňuje: „*Tatínek byl jako jedináček rozmazlený a rodiče mu dávali jen to nejlepší. Nebyl zvyklý na práci. Často byl pryč, chodil za ženskýma a s partou jezdil do hospody vždy mimo vesnici Předhradí. A maminka si na to nemohla zvyknout, protože ona sama byla z 9 dětí.*“⁷⁸

V přijímacím listě uvedl Antonín Štulík své současné údaje. Manželkou mu je Eliška Štulíková, rozená Výstřelová, narozená 12. listopadu 1912, která byla ženou v domácnosti.⁷⁹ Měli spolu 5 dětí – Antonína, Vratislava, Elišku, Annu a Josefa. Před květnem roku 1945 ani po něm nebyl Antonín Štulík členem žádné politické strany. Nepůsobil v žádné zahraniční armádě. V obci zastával veřejnou funkci jako předseda místní školní rady do roku 1945. Byl členem ROH do roku 1950. V otázce majetkové poměry rodiny se vyjádřil takto: „*Měl jsem zásoby zboží ze smíšeného obchodu, jež jsem do roku 1950 provozoval. Manželka nemá a neměla ničeho, ani od rodičů věna, neboť bylo více sourozenců.*“⁸⁰ Při vlastním ohodnocení osobních vlastností napsal jednoduše: „*Špatné*“⁸¹ Krátce popsal své problémy v mládí, které posléze doplnil v již zmíněném dodatku k životopisu. Své důvody pro spáchání trestné činnosti zdůvodnil sklony pro tuto činnost již od mládí, kdy okrádal rodiče. Dále uvedl, že má pocit viny, trestného činu lituje a chce jej napravit prací mimo svobodu.

Podezření, že se Antonín Štulík dopustil zločinu sdružování proti republice, trvalo, proto byl ponechán ve vazbě v Pardubicích a dál vyslýchán. Další výslech započal dne 19. února 1954.

V tomto výslechu již Štulík doznal svoji další nepřátelskou činnost v STS Slatiňany. „*Jednak jsem hanobil svými podvratnými výroky samotnou STS a dále jsem ve prospěch svého obohacení rozkrádal v STS Slatiňany státní a národní majetek. Úmyslně jsem rozvracel pracovní morálku u spoluzaměstnanců různými výroky a různými krádežemi součástek, kterých byl nedostatek jsem brzdil včasné opravy strojů.*“⁸² Konkrétně Štulík doznal, že ukradl soudek mazadla, které prodal rolníkům po 4 Kčs za 1 kg, kuličková ložiska, která použil na výrobu pračky, autoduši, kterou dal Blahníkovi a 10 litrů petroleje, kterým si doma rodina svítila. Sabotováním rozvoje traktorové stanice se

⁷⁷ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1024 HK.

⁷⁸ Anna Nešetřilová, roz. ŠTULÍKOVÁ, osobní konzultace, Praha, 15. 6. 2013.

⁷⁹ Viz příloha č. 13 .

⁸⁰ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1024 HK.

⁸¹ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1024 HK.

⁸² Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1024 HK.

snažil napadat samotný socialismus a „*turecké hospodářství*“⁸³ Dále Štulík opravuje svoji výpověď z 18. února a přiznává, že o krádežích v ČSSS Daletice věděl od dělníka Husáka, který mu pouze sdělil, že kdo byl při krádeži přistižen. A od hlídače ČSSS Předhradí Štulík koupil ječmen, přičemž nevěděl, odkud tento pochází.

Návrh na zatčení Antonína Štulíka byl podán 22. února 1954. Major Antonín Němeček zjistil, že Antonín Štulík již od roku 1949 se snažil pomocí různých štvavých výroků proti lidově demokratickému zřízení rozvracet pracovní morálku spolupracovníků v STS Slatiňany s úmyslem brzdit tak budování socialismu v ČSR. Mimo to ve funkci skladníka a později nákupčího soustavně rozkládal socialistický majetek společně s dalšími osobami. Po likvidaci své živnosti v roce 1950 ukryl a nadále prováděl machinace se zatajeným zbožím. Při dalších 3 výsleších již není Antonín Štulík schopen nic zatajit. Neustále své výpovědi doplňuje, přiznává, co zamlčel, jmenuje stále více osob, spojených s protistátní činností.

Při výslechu 24. 2. Upravuje údaje o svém měsíčním příjmu z 1 050 Kčs na 1 650 Kčs a dále přiznává, že zatajil vlastnění nákladního vozu Praga, který byl v pronájmu hasičské stanice. Na otázku proč tento vůz neprodal, Štulík odpověděl: „*Počítal jsem s tím, že dojde k válce mezi západem a východem. Věřil jsem, že SSSR a země lid. dem. tuto válku pohrají a u nás, že bude nastolen opět kapitalismus. Chtěl jsem si pak znovu otevřít obchod a k tomu bych vozidlo potřeboval.*“⁸⁴ Eliška Lukešová potvrzuje vlastnění tohoto automobilu. Vyšetřovaný ještě prozradil, jak své krádeže maskoval, protože v STS Slatiňany nebyly po nich nalezeny žádné stopy. Tento výslech trval velmi krátce, započal v 13:30 a skončil v 15:15.

Další osoby, které se podílely na sabotážních akcích v STS Slatiňany, uvedl Štulík ve výpovědi 5. března Výslech se zaměřil na vedoucího traktorové stanice Svatoně, který sám žádal, aby některé položky nebyly zaneseny do inventurního stavu. Pravděpodobně prodával poukázky na benzín nebo samotný benzín. Nákupčí Drášil nakoupil různé součástky, které by ale STS nikdy nepotřebovala a které leží ve skladu a jsou nabízeny jako nadnormativní zásoby. Štulík uvádí další dosud zatajené věci, které ukradl. Přiznává úkryt v nádražní budově Předhradí, o kterém se dosud zmínil tajnému spolupracovníkovi StB. Přiznává další schované zboží v bývalém obchodě.

⁸³ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1024 HK.

⁸⁴ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1024 HK.

Během této výpovědi Antonín Štulík rezignoval, což potvrzují jeho slova ukončující odpovědi. „*Jinak nevím již, kdo by v STS státní majetek rozkrádal. Jiného jsem již v STS neodcizil. Jinak už nic neukrývám a prohlašuji, že jsem již o ukrytých věcech vypověděl vše.*“⁸⁵

Poslední výslech začal v 8 hodin ráno 8. března a skončil v 15 hodin. Většina otázek směřovala k osobě římskokatolického faráře Josefa Blahníka. Vyšetřující referent chtěl vědět, jaký vztah byl mezi Blahníkem a synem Antonína Štulíka Vratislavem. Vratislav měl s Blahníkem velmi blízký vztah. Blahník hned po svém příchodu do Předhradí navazoval přátelské vztahy s dětmi v obci, čímž se samozřejmě stával oblíbeným i u jejich rodičů. Děti brával s sebou na faru a na různé výlety. Vratislav se u faráře zdržoval více než doma, dokonce u něj přespával. Proto vyvstalo podezření, že by syn Štulíka mohl pomáhat Blahníkovi v jeho protistátní činnosti. Vratislav údajně pomáhal faráři s krádežemi obilí, po jeho zatčení pomáhal farářově rodině s nějakými záležitostmi. I Antonín Štulík se snažil faráři pomoci. Nejprve tuto skutečnost ve výpovědi zatajil, ovšem byl usvědčen důkazem. Při domovní prohlídce se našel dopis, který psal Antonín Štulík vlastnoručně, v němž se žádalo o propuštění Blahníka z vazby. Další dopis, který byl nalezen, byl adresovaný ONV Hlinsko. Štulík se k němu vyjádřil: „*Tento dopis adresovaný ONV v Hlinsku dokumentuje moji chamtivost a sobeckost, neboť jsem žádal o prominutí povinné dodávky vajec. V tomto dopise jsem ONV lhal, protože mě nezůstaly 3 slepice, jak v dopise uvádím, ale 7 slepic. Žádost jsem podal přesto, že jsem měl ukrytou velkou zásobu sušených vajec. Na základě této žádosti mě byla ONV v Hlinsku dodávka vajec prominuta.*“⁸⁶

Nakonec byl vyslechnut i čtrnáctiletý Vratislav Štulík dne 9. března 1954. Ten uvedl, že Blahník společně s Krejčím kradli obilí v ČSSS Předhradí. Těchto krádeží se 7 krát zúčastnil i vyslýchaný, kdy nosil ty lehčí pytle. Pytle se schovávaly na faře, kde si je přes den vždy někdo vyzvedl nebo je Blahník někam rozvážel autem, často ke svým rodičům do Náchoda. Vratislav za svou pomoc dostal sám od Blahníka jeden pytel kukuřice a jeden pytel mouky, což souhlasí s předchozí výpovědí jeho otce. Eliška ani Anna si nepamatují, že by doma měli nějaké pytle z kukuřicí nebo jiné pytle, které by přinesl Vratislav. Potvrdil i výpovědi o benzínu a o duši do auta. Po zatčení Blahníka pak pomáhal Vratislav jeho bratrovi Jiřímu Blahníkovi s různými věcmi a vyřizoval

⁸⁵ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1024 HK.

⁸⁶ Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovací spisy, V-1024 HK.

přání Blahníka, také se snažil některé věci z fary odnést. Předně mu předal 2 000 Kčs, které farář schovával na faře v kredenci v kuchyni, o což ho sám Blahník v případě jeho zatčení požádal. Nebo vezl do Brna vlakem nějaké zavařeniny. Anna tomuto rozhodně nevěří. „*To by ho maminka ani nepustila, jet samotného takovou dálku.*“⁸⁷ Vratislav vypovídal, že u Blahníka často vídal Františka Krádra, což byl církevní tajemník KNV Pardubice. Chlapec samozřejmě netušil, co ti dva spolu probírají. Pouze si vzpomíná, že Krádr si z fary často odvážel různé předměty, nejčastěji láhve s alkoholem. Snad netušil, že se jedná o úplatky, díky kterým se kryla Blahníkova nepřátelská činnost. Blahník často přijímal různé dary a pořádal sbírky. Kde ve skutečnosti peníze skončily, se neví, stejně jako dar paní Štulíkové, zlatý prsten. Eliška Lukešová vzpomíná, že Vratislava vyslyšeli vícekrát. Po prvním výsledku ho přivezli domů v hrozném stavu, snad i v bezvědomí. Do rána měl 40 horečku. Psychicky se zhroutil, vůbec se to nelepšilo. V noci blouznil a musel k němu dokonce být zavolán lékař. „*Čtrnáct dní na to šel Vratislav do školy, šla s ním maminka a prosil ji, že kdyby si pro něj zase přišli a chtěli ho vyslyšet, aby byla tomu výsledku přítomna. »Estébáci« skutečně přišli do školy. Učitelka jenom přivedla Vratislava se slovy: »tady ho máte grázla.« Po pár výsledcích Vratislav zešedivěl na skráních. To mu bylo 15 let.*“⁸⁸

Zpráva o uzavření vyšetřování uvádí, že trestný čin sabotáže se během vyšetřování prokázat nepodařilo. Antonín Štulík byl ale usvědčen z trestného činu podle § 245 a § 134, rozkrádání socialistického vlastnictví a zatajování zásob.

Vyšetřovací spis doplňuje ustanovka, což je zpráva o určité zájmové osobě. Obecně se ustanovka zaměřuje na pověst osoby v obci, způsob života, majetkové poměry, vztahy k režimu, vztahy k sousedům atd. Ustanovka na Antonína Štulíka obsahuje zajímavé informace o jeho působení v obci. Jakožto bývalý obchodník, kterému se vedlo velmi dobře, byl sousedy často nazýván židem. Svou šikovnost Štulík prokázal při shánění jakéhokoliv nedostatkového zboží, které pak prodával za vyšší cenu. Dle ustanovky prodával vzácné zboží jen pár vyvoleným přátelům a dělal mezi zákazníky rozdíly. Nejvíce propírané byly návštěvy sousedů, zejména žen, po zavírací době. Ustanovka se dále zaměřuje na konkrétní osoby, se kterými se Štulík stýkal. Nejvíce prostoru je opět věnováno Blahníkovi. Anna Nešetřilová doplňuje: „*Farář běžně navštěvoval i ostatní*

⁸⁷ Anna Nešetřilová, roz. ŠTULÍKOVÁ, osobní konzultace, Praha, 15. 6. 2013.

⁸⁸ Eliška Lukešová, roz. ŠTULÍKOVÁ, osobní konzultace, Praha, 15. 6. 2013.

*rodiny, byl lidový a přátelský. Zkrátka oblíbený.*⁸⁹ Je uvedeno, že Štulík s celou rodinou chodil do kostela až fanaticky. Anna Nešetřilová uvádí, že si nepamatuje, že by její otec chodil do kostela s nimi. Když děti chodily do kostela přednášet básně, které se naučily na náboženství, tak se nikdy nepřišel podívat. Kostel začal více navštěvovat až po svém návratu z vězení. Bez víry by zřejmě svůj pobyt ve vězení ani nezvládl. Další osoby, se kterými se stýkal, jsou dle ustanovky stejného protirežimního smýšlení. Uvádí se Bohuslav Chvojka, bývalý skladník v předhradském pivovaru, přeložený do pivovaru v Pardubicích, Štulík s ním jezdil každý den do práce. Celá rodina Štulíková se stýkala s Janem Šteflem a jeho rodinou. Soused Josef Kadlec byl krátký čas předsedou MNV, odkud byl pro protirežimní smýšlení a sabotování schůzí odvolán. Paní Kadlecová byla dobrá přítelkyně paní Štulíkové. Další přátelé rodiny byli Sodomková Františka, sestra paní Štulíkové, Panská Marta – původní majitelka statku, Sekerka Jan a Netolický Josef.

Dne 2. března 1954 se na MNV dostavila paní Štulíková společně se sousedkou Kadlecovou a žádala o nějakou podporu pro sebe a děti, jelikož po zatčení otce zůstaly bez prostředků. Dne 3. března 1954 se konala schůze MNV, jejíž program byl: 1. Zpráva o činnosti MNV – plnění dodávek, 2. Provedení postřiku ovocných stromů, 3. Došlá pošta. V dopisech občanů se řešil obecní vodovod a čistá voda. O žádosti Elišky Štulíkové není v záznamech zmínka. Anna Nešetřilová vzpomíná: *„Potom co tatínka odvezli, zůstali jsme úplně bez prostředků. Vařilo se, co bylo doma. Hodně polévka, brambory, dolky a čalamáda. Přestože byla rodina dlouho pod dozorem a hlídána, tak se našli odvážlivci, kteří se nebáli a přinesli nám v noci na dvorek třeba pytlíček mouky, hrách a další potraviny. Nikdy za to nic nechtěli, a my ani nevěděli, od koho to je. Ale díky nim jsme přežívali.*⁹⁰ Někdy v roce 1954 byla v jejich domě místo jejich původního obchodu otevřena Jednota. Paní Štulíková moha v krámě prodávat. O děti se starali sousedi, po škole starší hlídali mladší. Antonín byl již v učení a Vratislav šel také do učení do Pardubic. Eliška se vracela ze školy ze Skutče až ve čtyři hodiny. Do té doby hlídala nejmenšího chlapce desetiletá Anna nebo sousedi Taláckovi, kteří byli již v důchodu.

Lidový soud v Hlinsku projednával dne 2. června 1954 trestní věc Antonína Štulíka, žalovaného pro ohrožení zásobování dle § 134/1 tr.z., a rozkrádání národního majetku

⁸⁹ Anna Nešetřilová, roz. ŠTULÍKOVÁ, osobní konzultace, Praha, 15. 6. 2013.

⁹⁰ Anna Nešetřilová, roz. ŠTULÍKOVÁ, osobní konzultace, Praha, 15. 6. 2013.

dle § 245/1 tr.z. a rozhodl, že Antonín Štulík, nar. 5. 6. 1907 v Předhradí, dříve obchodník, nyní nákupčí STS, bytem v Předhradí čp. 92, nyní ve vazbě okresního prokurátora, byl vinen. A trestal se za to odnětím svobody na dva roky a peněžním trestem 1 000 Kčs. Načež se okresní prokurátor odvolal a Krajský soud v Pardubicích dne 29. června rozsudek hlineckého soudu upravil a odsoudil Antonína Štulíka k trestu odnětí svobody v trvání 3 let a k peněžité pokutě 1 000 Kčs. Zároveň probíhal soud i s Marií Uchytílovou, která byla vedoucí prodejny v Hnevěticích, pomáhala Štulíkovi tím, že mu pomohla ve své prodejně prodat některé jeho zboží, a s Františkem Nekvindou, který Štulíkovi prodal lístky na benzín. Uchytílová byla tedy obviněna z porušení zákazu o obchodní činnosti podle § 45 odst. 1 tr.z. správního, Nekvinda z rozkrádání národního majetku dle §245/1 tr.z. Oba byli shledáni vinnými, ale nebyli potrestáni odnětím svobody.

Rodina Štulíkova se nechtěla vzdát a dne 11. června 1958 podal Antonín Štulík stížnost proti rozsudku odvolacího soudu v Pardubicích. Tuto stížnost doplnila i jeho manželka Eliška Lukešová. Obsah dopisu uvádím celý v originálním znění: *„V roce 1954 v měsíci únoru při vstupu na mé pracoviště ve Strojně traktorové stanici ve Slatiňanech, byl jsem zajištěn 4mi členy STB z Pardubic. Po vykonané jednotýdenní drastické zkoušce sadistů STB – byl jsem předán do vazby okr. Lidového soudu v Chrudimi. Zatím co v Předhradí volal denně místní rozhlas a vyzýval občany, kdo by mohl Štulíka dorazit, aby se přihlásil. Šest měsíců čekal jsem na soud. Stal jsem se jako ostatní podobní odstrašujícím případem pro obyvatele obce. Moje trestná činnost spočívala v rozkrádání nár. majetku, pobuřování, zatajené zásoby zboží – jako bývalý živnostník. K prvnímu případu na svoji obhajobu uvádím – není všechno tak jak je uvedeno v rozsudku – především pod nátlakem se vypovídá i to co pravda není. Stačí brutální jednání členu STB a řvaní, aby byl docílen žádaný výsledek. Byli mezi těmito lidmi členy opravdu surovci – jejich výroky nebyly jenom pouhé výroky »ale točili se mnou jako vítr v chatrči.« Naproti tomu se soud nesnažil zkoumat pravdivost či nepravdivost mého doznání. Případ můj byl velkým otazníkem a komu měl pomáhat či škodit je dnes jasné každému, kdo spravedlivě smýšlí. Případ pobuřování nenabyl takového rozsahu, aby jako takový přicházel v úvahu k trestnímu stíhání. Jako živnostník měl jsem ukryté zásoby zboží po různu – byly to především lihoviny cca 200 lit, dále koř. kartáče, francovka, mas. Konservy aj. – Mas. Konservy měly sloužit početné rodině pro obživu a doplnění výdělku, který jsem změnou zaměstnání utrpěl. V žádném případě se nemůžu*

ztotožňovat s výrokem soudu, že toto jednání mohlo zapříčinit ohrožení v zásobování některého místa. Naopak zabavováním se zjistilo, že sušená vejce, která používala manželka v domácnosti skladováním po 6 měsíců než jsem byl souzen, byla úplně zkažená. Tak se zacházelo asi i s ostatním zabaveným zbožím. Za zboží mě zabavené a jako mé řádné vlastnictví žádám úhradu dle sestavení a za ceny zákonné. Především moje žena je delší dobu nemocná, ze státní pokladny nemá prostředků na obživu a je odkázána na můj výdělek jakož i nezletilý syn, který se připravuje do učení. Těmito finančními neutěšitelnými poměry byl jsem před 4mi léty donucen k svému hlavnímu zaměstnání přibrat vedení kina v obci, abych uhájil nejnmutnější životní potřeby rodiny. Jednání proti mé rodině bylo záměrné, tak jak jsem s poč-dopisu uvedl a mělo být pro ostatní výstrahou – našeho mocného pána soudruha Haldy Josefa, předsedy KSČ v Předhradí a snad i člena STB. Jeho posudky pro mé děti ve škole byly přizpůsobeny potřebě, která tu dobu byla, byly tedy špatné, byly to i posudky k soudu mě atd. – pro manželku ovšem nebyla výjimka. Proti tomuto jednání s. Haldy za KSČ v Předhradí jsem, sv. času podal stížnost na Ústřední výbor KSČ – ovšem bezvýsledně.⁹¹

Eliška Lukešová: „Když byl tatínek na práci v Jáchymově, tak vzhledem k tomu, že nikdy dřív nepracoval, nemohl stačit uloženou práci udělat. Seznámil se s jedním chlapcem z Moravy, který mu řekl, že má v Čechách tetu. Tato teta byla Eliška Štulíková. Setkání se synovcem zachránilo tatínkovi život. Mladý muž mu pomáhal při jeho práci, aby si odpracoval, co měl.“⁹²

Z vězení psal Antonín Štulík krátké dopisy podobného obsahu asi jednou za měsíc. Nabádal v něm děti i manželku, aby se modlily a prosily Pána Boha, protože se během svého pobytu ve vězení stal velmi pobožný. Psával, že se má dobře a že nic nepotřebuje. Jiný obsah si Anna Nešetřilová nepamatuje. Pokud chtěl, aby jeho rodina nějaký dopis vůbec doslala, musel se omezit pouze na tento obsah. Všechna korespondence z vězení podléhala přísné cenzuře.

Po návratu z vězení se Antonín Štulík ještě víc uzavřel do sebe. S rodinou ani přáteli nikdy nemluvil o tom, co zažil. Samozřejmě ani nemohl, byl neustále pod dohledem StB, ale myslím si, že ani nechtěl. Víra, ke které se uchýloval během pobytu v Jáchymově, mu zůstala a stal se fanaticky pobožným. Paradoxní je, že si našel práci

⁹¹ osobní archiv Anny ŠTULÍKOVÉ, dopis /11. 6. 1958/

⁹² Eliška Lukešová, roz. ŠTULÍKOVÁ, osobní konzultace, Praha, 15. 6. 2013

v rudných dole u Chotěboře. Na druhou stranu je jisté, že by ho v jiném odvětví nezaměstnali. Tak se z rozmazlovaného cynického jedináčka, který nikdy nemusel pracovat, stal zbožný horník.

ZÁVĚR

Práce se věnuje jednomu respektive dvěma z mnoha případů, které se na venkově udály za účelem likvidace nepohodlných osob.

Největším zklamáním práce byla absence obecní kroniky, přestože vím, že i tento pramen by měl dikci 50. let. Nevím, zda kronika skutečně z 50. let neexistuje nebo zda jsem byla zapletena do sporu mezi obcí a bývalou kronikářkou. Pochybuji, že by bývalá kronikářka svěřila kroniku, kterou vedla, mě, když ji neodevzdá ani obci, které právem patří. Práce si kladla za cíl konfrontaci obecní kroniky, záznamů ze schůzí MNV a orálních pramenů. Problém se ztracenou kronikou zkomplikoval dosažení stanovených cílů, tedy zmapování každodenní reality v obci. Zbývající prameny nebyly v žádném případě objektivní. Záznamy ze schůzí MNV mají tendenční charakter a orální prameny nejsou spolehlivé, jelikož respondenti byli tehdy dětmi. Naštěstí si tato práce neklade za cíl nalézt pravdu, jak to skutečně bylo s Blahníkem a Štulíkem, ale pouze popsat danou situaci z pohledu různých pramenů. Cíle, vztahující se k těmto dvěma osobám, které jsme si na začátku stanovili, jsme dosáhli. Zjistili jsme, jak jsou tyto dva případy propojené. Na rodinu Štulíkovu upozornili svědci, kteří uvedli syna Vratislava jako pomocnou ruku faráře Blahníka. Pomáhal mu na faře a po jeho zatčení se snažil ukrýt některé farářovi věci. Vzhledem k faktu, že byl Štulík bývalý živnostník a netajil se svým nepřátelstvím vůči tehdejšímu režimu, bylo i toho malé napojení na faráře využito k započetí vyšetřování. Informaci o tom, že starší syn Antonína Štulíka Antonín ukradl faráři 33 000 Kčs, nalezneme jenom ve vyšetřovacích spisech StB. Nemůžeme si ji nijak ověřit, respondenti ji vyvracejí. Oba vyšetřování uvedli tuto informaci stejně, což nepotvrzuje její pravdivost. Toto překvapující spojení vrhá na případ nové světlo. Prozatím nebylo objasněno, proč by Štulík, který ani nechodil do kostela a doma se moc nezdržoval, pomáhal faráři a prodával mu lístky na benzín. Nyní víme, že se mu pravděpodobně cítil být zavázán, jelikož nenahlásil tuto krádež příslušným orgánům a vypořádal se Štulíkem ústní dohodou o navrácení těchto ukradených peněz.

Předhradí u Skutče je malá obec, kde se obyvatelé o svoji kulturu příliš nezajímají. Můj nápad s uspořádáním výstavy a setkání pamětníků se nesetkal s žádným ohlasem. Teoretickým důvodem, proč se obyvatelé obce nezajímají o tuto část své historie, může být fakt, že vzpomínky na padesátá léta jsou stále ještě živé. Práce s pamětníky byla nejzajímavější částí, respektive jejich konfrontace s vyšetřovacím spisem. Od původního záměru, neukázat příbuzným celý vyšetřovací spis, jsem upustila a seznámila je se všemi podrobnostmi. Přesto že jsem se jim snažila vysvětlit, že ne všechny informace jsou pravdivé, vyšetřovací spis je negativně ovlivnil. Všichni respondenti si snažili vzpomenout na jakékoliv podrobnosti a pomoci mi. Přesto tuto nešťastnou část rodinné historie vnímám jako určité trauma, také vzhledem k tomu, že praděd Antonín Štulík po svém návratu s nikým nehovořil a uzavřel se do sebe.

Oblast pátrání v případě Štulíka a Blahníka je již vyčerpána, hlavně kvůli nedostatku kýžených pramenů, oněch skartovaných soudních spisů. Zmapování života v obci se také úplně nepodařilo kvůli absenci obecné kroniky. Pokud někdy spor mezi obcí a paní Saláškovou skončí a obecní kronika se objeví, mohla by být práce rozšířena o nové informace, které ale také budou mít tendenční charakter. Při mém pátrání mě zaujala také situace velkostatkářů Panských, kterým patřil statek. Majitelka statku byla již stará, a proto ji přes združstevnění jejího majetku nechali bydlet doma. Zajímavým tématem spojeným s farářem Blahníkem je církevní resistance vůči státním nařízením a tajné církevní skupiny působící na našem území.

SEZNAM ZKRATEK

SÚC – Státní úřad pro věci církevní

KS MV– Krajská správa ministerstva vnitra

MNV – Městský národní výbor

STS – Strojní a traktorová stanice

ČSSS – Československý státní statek

KNV – Krajský národní výbor

SEZNAM RESPONDENTŮ

Respondent 1 – Anna Nešetřilová, roz. Štulíková

Respondent 2 – Eliška Lukešová, roz. Štulíková

Respondent 3 – Josef Pavlišta

Eliška Výstřelová 1912 + Antonín Štulík 1907				
Antonín 1938	Vratislav 1939	Eliška 1941	Anna 1944	Josef 1953
Jaroslava 1967				
Kateřina 1989				

PRAMENY A LITERATURA

Prameny

Státní oblastní archiv v Zámrsku – Státní okresní archiv Chrudim - záznamy ze zasedání MNV Předhradí

Archiv bezpečnostních složek - vyšetřovací spis Josefa Blahníka

Archiv bezpečnostních složek - vyšetřovací spis Antonína Štulíka

Osobní archiv Anny Nešetřilové, roz. Štulíková

Literatura

Blažek Petr, Jech Karel, Kubálek Michal a kol., Akce „K“. Praha: Pulchra, 2010.

Blažek Petr, Kubálek Michal (eds.), Kolektivizace venkova v Československu 1948–1960 a středoevropské souvislosti. Praha: Dokořán, 2008.

Frajdl Jiří, 200 let bojů za lepší zítřek na Chrudimsku, 1975.

Jech Karel, Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy. Praha: Vyšehrad, 2008.

Jech Karel: Soumrak selského stavu 1945–1960. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2001.

Pernes Jiří, Krize komunistického režimu v Československu v 50. letech 20. století, Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008.

Šimek Tomáš ved. aut. kol; mapy sest. a nakres. Ludvík Kopačka, Jiří Louda; černob. a barev. fot. Vladimír Hyhlík ; hl. red. Zdeněk Fiala., Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku; Díl 6. Východní Čechy, Praha, Svoboda, 1989.

Urban Jiří, Venkov pod kolektivizační knutou: okolnosti exemplárního "kulackého" procesu, Praha, Vyšehrad, 2010.

Vaněk Miroslav, Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie, Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007.

Internetové zdroje

<http://www.totalita.cz>

<http://www.predhradi.cz/>

<http://archiv.ucl.cas.cz/>

Legislativní dokumenty

Zákon č. 132/2006 Sb. o kronikách obcí

Zákon č. 41/1953 Sb. o peněžní reformě

Žaloba pro rozkrádání národního majetku podle § 245/11 tr.

SEZNAM PŘÍLOH

Písemná dokumentace

Příloha č. 2 – hlášení StB o čtení „Pastýřského listu“ (ABS)

Příloha č. 3 – dopis faráře Josefa Blahníka o sdružování mládeže (ABS)

Příloha č. 6 – kádrový posudek na Květoslavu Kádřovou (ABS)

Příloha č. 7 – časopis Dobrý pastýř (ABS)

Příloha č. 11 – protokol o výpovědi Josefa Blahníka (ABS)

Příloha č. 12 – protokol o výpovědi Josefa Krejčího (ABS)

obrazová dokumentace

Příloha č. 1 – farář Josef Blahník (Osobní archiv Anny Nešetřilové, roz. Štulíkové)

Příloha č. 4 – farář Josef Blahník s dětmi po svatém přijímání (Osobní archiv Anny Nešetřilové, roz. Štulíkové)

Příloha č. 5 – Antonín Štulík za říditky svého motocyklu a na kapotě svého automobilu (Osobní archiv Anny Nešetřilové, roz. Štulíkové)

Příloha č. 8 – důkazní materiály – bedna s učebními materiály (ABS)

Příloha č. 9 – důkazní materiály – pistole (ABS)

Příloha č. 10 – důkazní materiály – švýcarské hodinky (ABS)

Příloha č. 13 – svatební fotografie Antonína a Elišky Štulíkových (Osobní archiv Anny Nešetřilové, roz. Štulíkové)

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – farář Josef Blahník



**SBOR NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI - VELITELSTVÍ STANICE
V ČERVENÉM KOSTELCI - Telefon čís. 17**

14
14

Čís. jedn. 79/2/49 taj.

V Červeném Kostelci dne 25. července 1949.

Krajské velitelství státní bezpečnosti

Hradec Králové

Cirkev římskokatolická, akce na 24.7.1949-opatření, hlášení výsledku.

- a- Hlásím, že v neděli dne 24.7.1949 nebyly ze zdejšího obvodu vypraveny hromadné akce -vypravy řím.kat.mládeže na Kunštickou Horu nebo pod.
- b- Dne 24.7.1949 při výkonu bohoslužeb o 7., 9. a 10 hodině přečetl kaplan a administrátor Josef Blahník z Červeného Kostelce čp.1, okr.Náchod, "Papežský list". Věřící byli upozorněni, že ti kněží a věřící, kteří vstoupí do katolické akce budou z cirkve vyexkomunováni. Tito nesmějí přijímati svátost oltářní, nesmějí mítí církevní sňatky, ani pohřby, nesmějí jítí za kmotry a pod. Všichni katolíci kteří jsou v KSČ budou z cirkve vyobcováni.

Kaplan Blahník dále uvedl, že katolická akce jest rozkolná a podvodná, že mnoho kněží, kteří byli uvedeni, že tuto podepsali ve skutečnosti tak nečinili. Konečně uvedl, něco kněžských platech, při čemž podotkl, že oni-kněží se nestanou za plat příslužčí státu.

- c- Celkem činí přečtení "Papežského listu" na obyvatelstvo nepřiznivý dojem, občané tvořili hloučky a diskutovali o této věci, Naproti tomu však u osob které jsou fanaticky založeny, tj. řím.katolíky, vzbudilo přečtení Papežského listu sebevědomí.

Konečně prohlásil kaplan a administrátor Blahník s kazatelny, že za dřívějších dob stáli u chrámových dveří věřící, kteří znemožňovali přístup do chrámu všem, kteří tam šli za jiným účelem nežli bohoslužbou.

Jak bylo dne 24. a 25.7.1949 zjištěno, nevyšli kaplan Blahník ani Novák zmíněný Papežský list na dveře kostela, jak kaplan Blahník dne 24.7.49 při bohoslužbě na tuto okolnost upozornil věřící.

Průpisy hlášení předkládám 2x KVNB II. pobočnicku v Hradci Králové.

Velitel stanice SNB:
vz. vrch. strážm. Trojan.
Trojan

Došlo:	26. VII. 1949	11
Či.:	9877	101
Přij.:	<i>d</i>	

Římsko-katol.
farní úřad
v Červeném Kostelci.

59

61
Červený Kostelec 12./11. 1947.

P.T.
Diecesní katolická akce
v H r a d c i K r á l o v é.

Na Váš dopis ze dne 11.t.m. dovoluji si sdělití :
Již přes tři léta pracuje u nás ve farnosti t.zv. učitelský kroužek, který čítá 20 - 22 členů katolických učitelů z naší farnosti. Scházíme se pravidelně vyjma prázdnin vždy ve středu v 7 hod.večer. Byla probrána velmi důkladně věrouka, mravouka, kap. z církevního práva, probírá se historie, sociologie, Písmo Sváté. Příležitostně si zveme cizí řečníky univ, prof.dr.Cola, dr.Ondřeje Petru, O.P.dr.Habáně, a rektora Jeřábka, C.S.S.R, dr.Skácela, doc.Ghelfalta, prof.Beneše a pod. Jelikož ve farnosti nebyla dosud ustanovena F.K.A. zastupuje učitelský kroužek jejíž úkoly. Členové kroužku také pracují v kroužcích a besedách mládeže jak uvádím níže. Právě teď se hodlají všichni přihlásit ke zkouškám způsobilosti k vyučování konvertitů. Prosím, aby nám byly podány informace, kde se mají přihlásit, kdy a kde budou zkoušky konány.

Katolická mládež je organizována ve farnosti ve třech kroužcích. Tak zv. studentský kroužek čítá 15 členů, jsou to vybraní studenti z gymnasia náchodského, trutnovského a obch. akademie bydlící v naší farnosti. Kroužek se schází pravidelně vždy v úterý o půl osmé a pracuje se velmi intenzivně. Program jednotlivých schůzí bývá vždy následující : Přednáška některého z členů o libovolném tématu, / aby se naučili mluvit a debatovat/. Pak se probírá partie z věrouky, postupují dle věrouky dr. Kašpara pro vyšší třídy středních škol. Potom je vybraná partie z dějin / určují si předem téma, obvyč. dle potřeby školy / Pak bývá debata, někdy velmi zajímavá a rušná. Občas si přineseme misálky a probereme si nedělní formulář. Na včerejší schůzce dne 11.listopadu přednášel dr. Žižka o pastoraci mezi studenty v Americe. Po schůzce nám zpíval anglické písně. Korespondenci posílejte na adresu : Zdeněk Holub, studující obch.akademie, Červený Kostelec, Albánie.

Druhý kroužek sdružuje děvčata ponejvíce tovární dělnice, švadleny, a čítá přes 30 členů. Tři studentky, které mezi ně chodí, cítí se zde doma, protože to jsou jejich bývalé spolužáky. Scházíme se pravidelně vždy ve čtvrtek o půl osmé. Program: postupně partie z katechismu, liturgiky, vhodná četba na př. : Co musí vědět dospělá dívka. Debata o různých problémech a aktualitách, nakonec si zazpíváme a zahrajeme.

Přednášky v obou kroužcích řídím sám, za spolupráce členů učitelského kroužku. Schůzky mládeže těší se opravdu popularitě a jsou plně navštěvovány, takže jsem byl nucen další zájemce už nepřijímat.

Třetí kroužek orelské mládeže, kde se scházejí chlapci i děvčata ke společným schůzkám. Tyto besedy Orlů řídí si osvědčení orelští pracovníci sami, vypomáhají členové učitelského a studentského kroužku. Tyto schůzky nejsou pravidelné, jelikož se jedná většinou o mládež ze zemědělství. V adventě a v postě bývají to jakási křesťanská cvičení pro mládež.

Že výše psané kroužky skutečně existují a pracují, že to není pouze papírová organizace, může se kdokoliv z D.K.A. přesvědčit, když třebaš neohlášen v uvedený den přijede. Příliš o své práci nepíšeme, ale skutečně pracujeme.

Dovoluji si upozorniti, že s programem, hlavně s organizací v neděli 9./11. t.r. v Adalbertinu, příliš oněch 9 účastníků ~~příliš~~ nadšeno nebylo. Některé věci slyšeli už po druhé. Mám dojem, že je do Hradce už příště nedostanu. Před několika týdny byla pracovní konference pro pracovníky F.K.A. v Malých Svatonovicích. Vyslal jsem tam 5 nejlepších učitelů a nebyli také spokojeni. Sám, jsem se s Dp. Tomičkem oné konference zúčastnil a oba jsme se shodli v tom, že věc byla špatně připravena a organizována. Těch pár babiček, které tam z kostela byly pozvány a naverbovány, to neznamená naprosto nic. Skutečných zájemců kteří by v F.K.A. mohli pracovat, bylo velmi málo. Dělat čísla a statistiky, nemá význam.

Píši to v tom nejlepším úmyslu. Račte uvážit, že pro nás kněze to je velmi nepříjemné, když my pošleme někam lidi, ti to za značných obětí jedou a pak vracení se naprosto zklamání a neuspokojení. U mladých lidí, stačí jednou, dvakrát takový nezdar a již je nikam nedostanem. Z oněch 35 chlapců, které jsem o prázdninách 1946 poslal na exercicie do Hradce Králové / exercitátor P. Bartoník !! / jsem letos dostal na exercicie pouze tři. Ostatní nechtěli, protože poznali exercicie takové, jaké nemají nikdy vypadat. Programy schůzek a korespondenci posílejte pro dívčí kroužek na adresu: Miloslava Vlčková, Červený Kostelec, Československá ul. V Malých Svatonovicích bylo slíbeno panem Barabášem, že přednáška, kterou měl jeho následující řečník bude vydána cyklostilem. Bylo-li tak učiněno, prosím o její zaslání, rovněž prosím o zaslání pravidelné korespondence na mojí adresu.

Doufám, že tyto zprávy budou přijaty s takovou upřímností, s jakou byly myšleny a psány.

V Kristu oddaný :

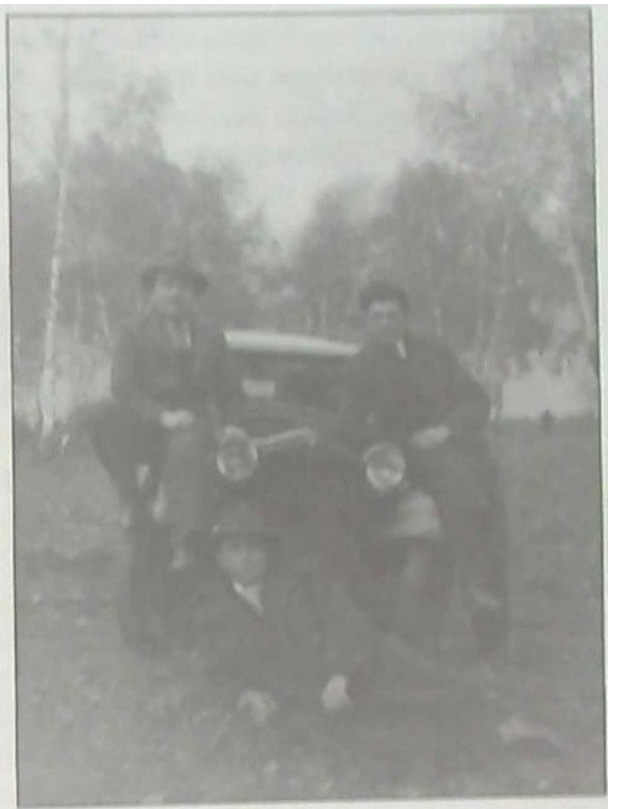
J. Blahník
farář
Červený Kostelec.

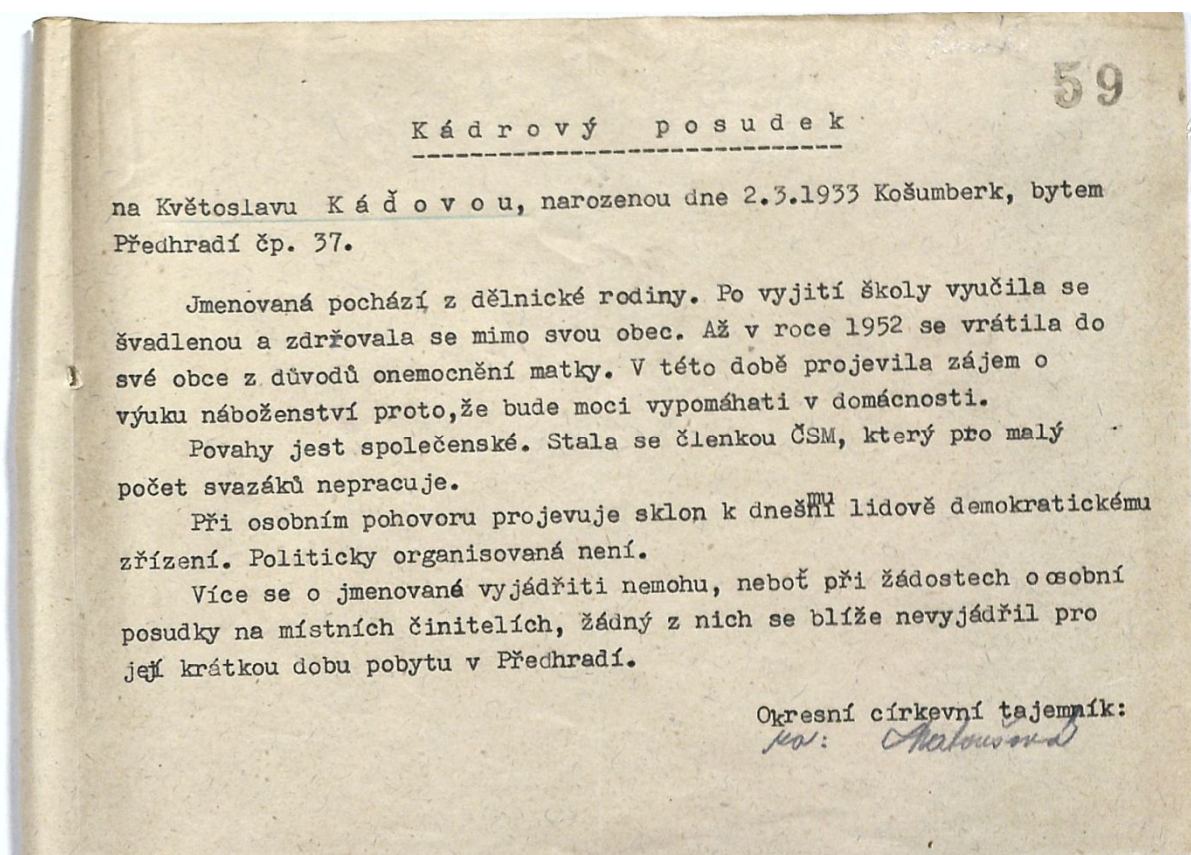
Červený Kostelec dne 12./11. 1947.

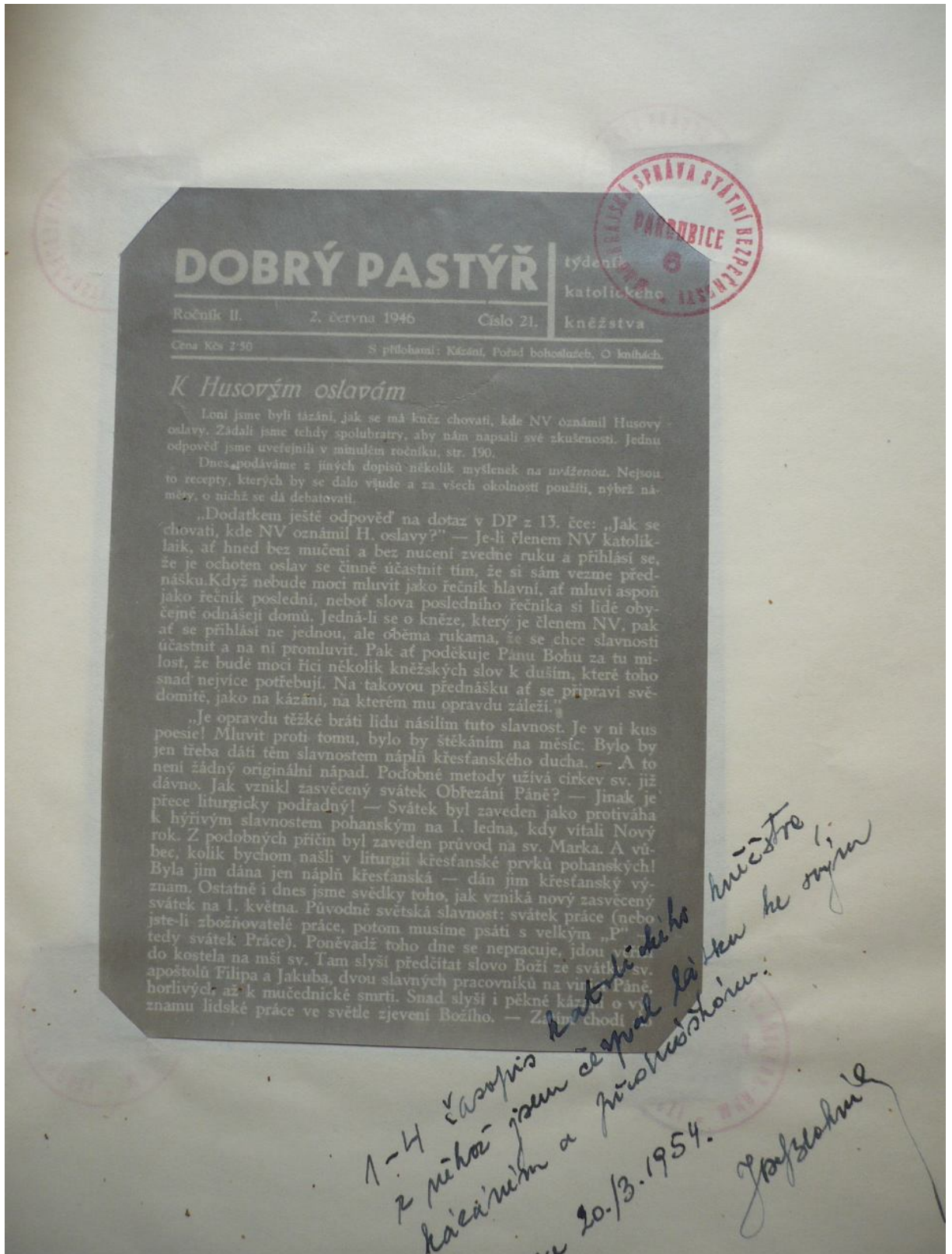
Příloha č. 4 – farář Josef Blahník s dětmi po svatém přijímání dne 8. června 1952



Příloha č. 5 – Antonín Štulík za řídky svého motocyklu a na kapotě svého automobilu.







DOBRÝ PASTÝŘ

tydenní
katolické
kněžstva

Ročník II. 2. června 1946 Číslo 21.

Cena Kčs 2.50

S přílohami: Kázání, Pořad bohoslužeb, O knihách.

K Husovým oslavám

Loni jsme byli tázáni, jak se má kněz chovati, kde NV oznámil Husovy oslavy. Zadáli jsme tehdy spolubratry, aby nám napsali své zkušenosti. Jednou odpověď jsme uveřejnili v minulém ročníku, str. 190.

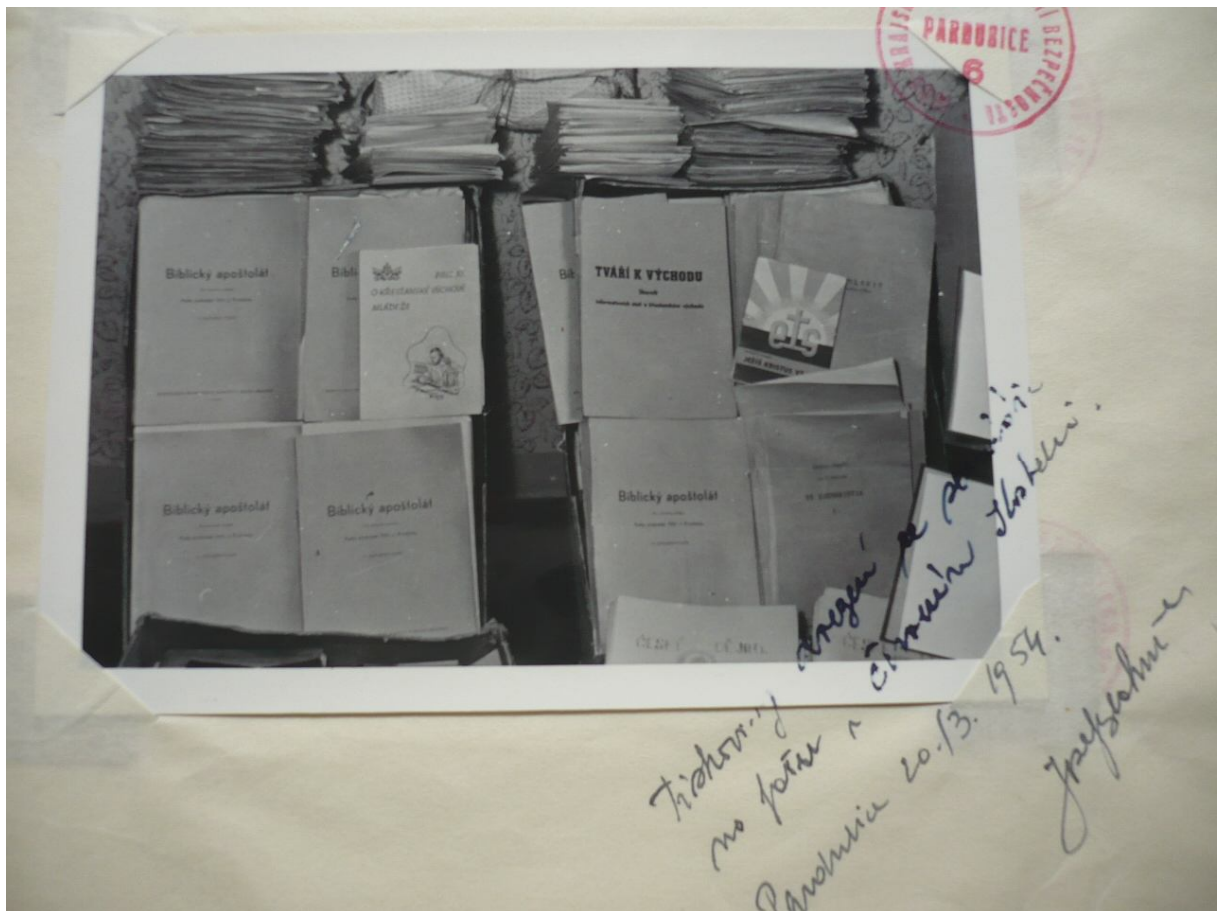
Dnes podáváme z jiných dopisů několik myšlenek na uvážení. Nejsou to recepty, kterých by se dalo výjde a za všech okolností použít, nýbrž náměry, o nichž se dá debatovati.

„Dodatkem ještě odpověď na dotaz v DP z 13. čce: „Jak se chovati, kde NV oznámil H. oslavy?“ — Je-li členem NV katolík, ať hned bez mučení a bez nucení zvedne ruku a přihlásí se, že je ochoten oslav se činně účastnit tím, že si sám vezme přednášku. Když nebude moci mluvit jako řečník hlavní, ať mluví aspoň jako řečník poslední, neboť slova posledního řečníka si lidé obyčejně odnášejí domů. Jedná-li se o kněze, který je členem NV, pak ať se přihlásí ne jednou, ale oběma rukama, že se chce slavnosti účastnit a na ní promluvit. Pak ať poděkuje Pánu Bohu za tu milost, že bude moci říci několik kněžských slov k duším, které toho snad nejvíce potřebují. Na takovou přednášku ať se připraví svědomitě, jako na kázání, na kterém mu opravdu záleží.“

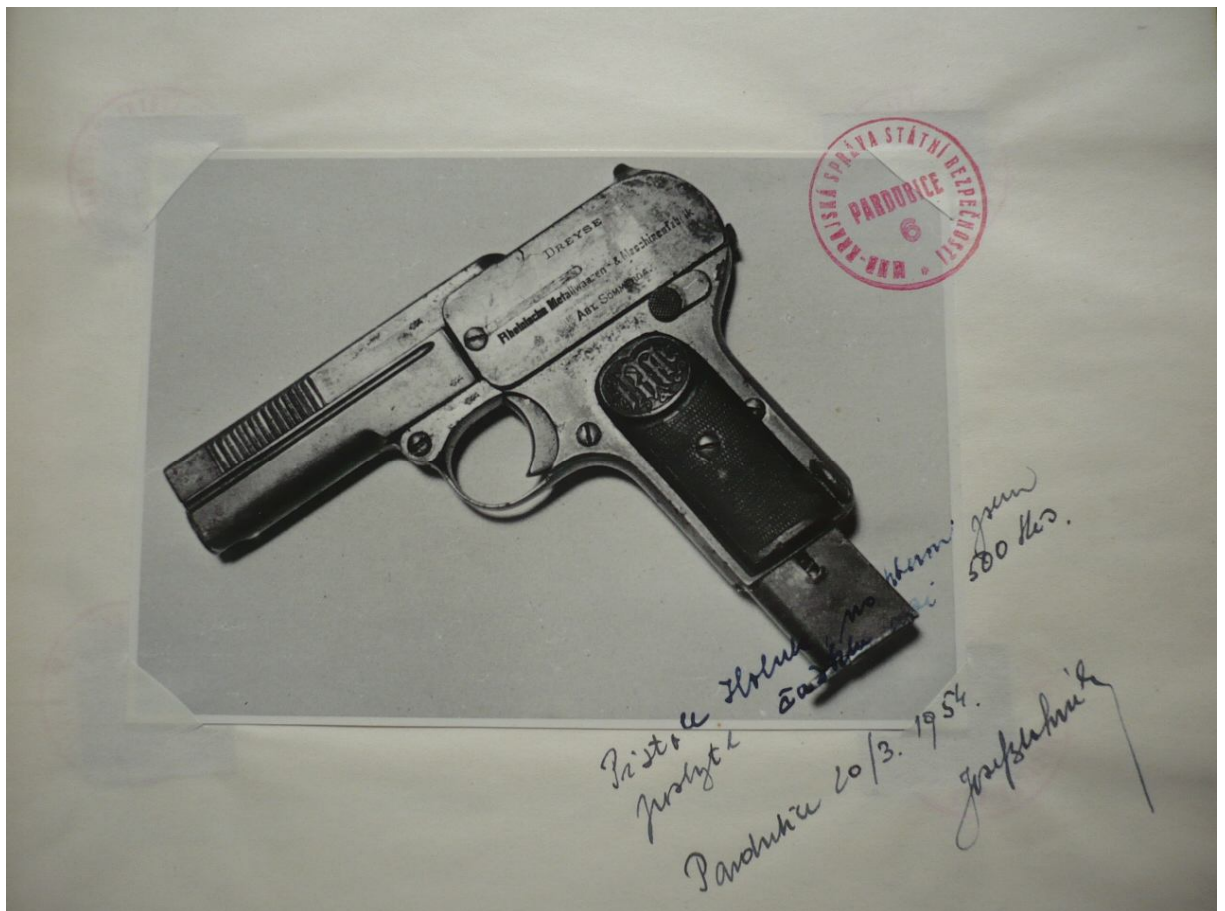
„Je opravdu těžké bráti lidu násilím tuto slavnost. Je v ní kus poesie! Mluvit proti tomu, bylo by štěkáním na měsíc. Bylo by jen třeba dát těm slavnostem náplň křesťanského ducha. — A to není žádný originální nápad. Podobné metody užívá církev sv. již dávno. Jak vznikl zasvěcený svátek Obřezání Páně? — Jinak je přece liturgicky podřadný! — Svátek byl zaveden jako protiváha k hýřivým slavnostem pohanským na 1. ledna, kdy vítali Nový rok. Z podobných příčin byl zaveden průvod na sv. Marka. A vůbec, kolik bychom našli v liturgii křesťanské prvků pohanských! Byla jim dána jen náplň křesťanská — dán jim křesťanský význam. Ostatně i dnes jsme svědky toho, jak vzniká nový zasvěcený svátek na 1. května. Původně světská slavnost: svátek práce (nebo jste-li zbožňovatelé práce, potom musíme psát s velkým „P“ tedy svátek Práce). Poněvadž toho dne se nepracuje, jdou v kostela na mši sv. Tam slyší předčítat slovo Boží ze svátků sv. apoštolů Filipa a Jakuba, dvou slavných pracovníků na vině Páně, horlivých, až k mučednické smrti. Snad slyší i pěkné kázání o významu lidské práce ve světle zjevení Božího. — Záměrem“

*1-4 časopis
z nichž jsem se opřel
kacířním a přístrojem
20/3.1954.
kněze
ke svým*

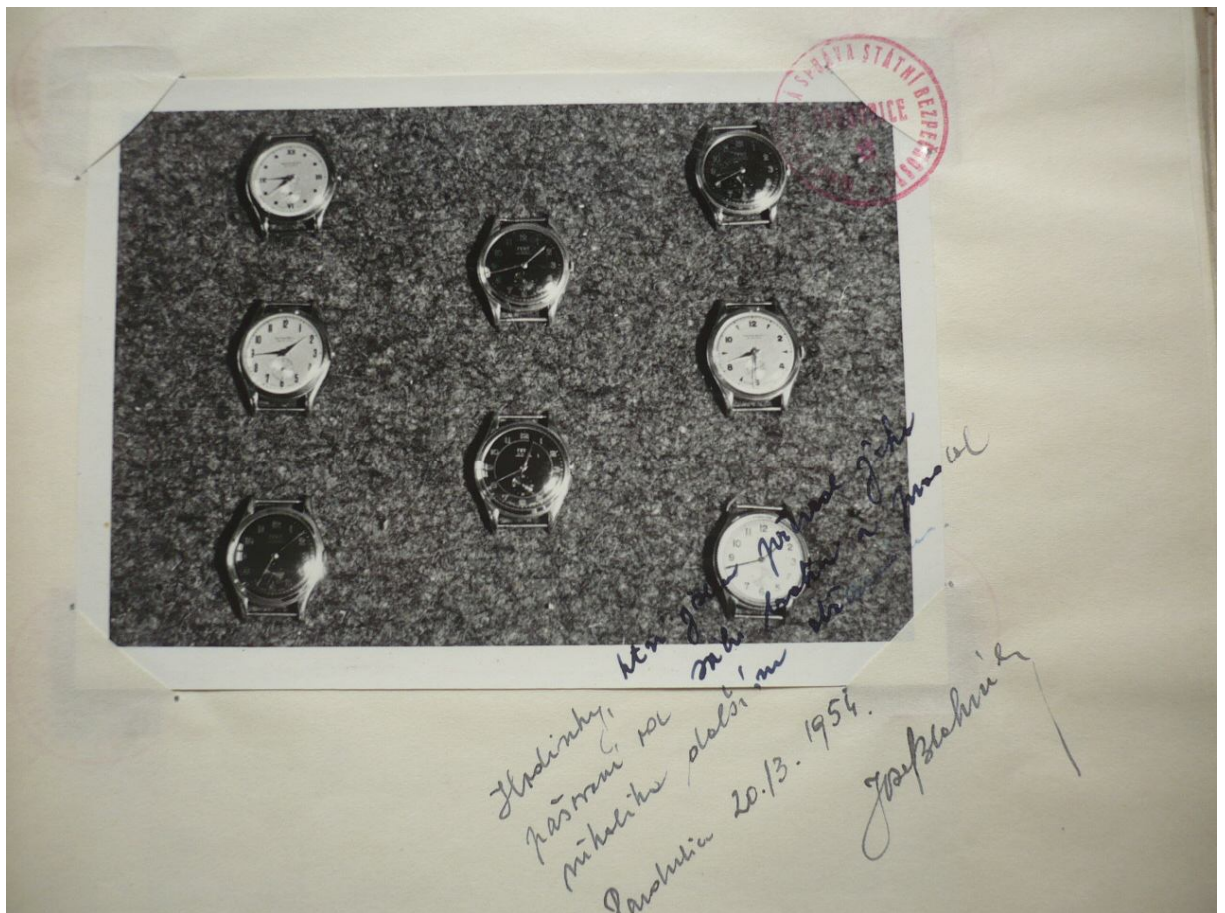
Příloha č. 8 – důkazní materiály – bedna s učebními materiály



Příloha č. 9 – důkazní materiály – pistole



Příloha č. 10 – důkazní materiály – švýcarské hodinky



Krajská správa ministerstva vnitra
P a r d u b i c e .

Dne 17.12.1953

PROTOKOL O VÝPOVĚDI
obviněného

Josefa B L A H N Í K A , nar. 16.12.1918 v Náchodě, kněz řím.
kat. církve, posledně bytem Předhra-
dí čp.2, okr. Hlinsko v Č.

Výslech zahájen ve 14.30 hodin.

Otázka : Ve své výpovědi ze dne 21.11.1953 jste uvedl,
že pašované švýcarské náramkové hodinky jste prodal pouze jed-
né osobě. Trváte na své výpovědi ?

Odpověď: Ano. Bylo to pouze v jednom případě.

Otázka : Lžete ! Vaše výpověď v tomto směru není pravdivá.
Maříte jenom vyšetřování. Uveďte pravdu !

Odpověď: Nemohu si vzpomenout, zda jsem prodal ještě ně-
komu další pašované hodinky mimo osoby, kterou jsem uvedl.

Otázka : Lžete !

Odpověď: Jestliže si vzpomenu, uvedu vše co budu o prode-
ji pašovaných hodinek vědět.

Otázka : Zatvrzele zapíráte. Usvědčují vás ze lži výpo-
vědi Zdeňky SEIDLOVÉ, úřednice n.p. VOZ v Červeném Kostelci,
která na straně 9 svého protokolu ze dne 15.12.1953 uvádí :

Výpovědit, čili n. prodepsal
Josef Blahník

"..... byl to ještě také Břetislav KAFKA z Červeného Kostelce, nyní technický vedoucí n.p. CHARITAS, kterému Josef BLAHNÍK přenechal jedny hodinky za 8.000 Kčs....."

Vyjádřete se k výpovědi SEIDLOVÉ !

Odpověď: Výpověď SEIDLOVÉ jest v tomto směru pravdivá, neboť jsem KAFKVI skutečně hodinky za uvedenou cenu prodal.

Otázka : Uveďte jaký peněžní obnos jste nezákonným prodejem náramkových hodinek získal !

Odpověď: Prodejem hodinek KAFKVI jsem získal 3.000 Kčs.

Otázka : Vyjmenujte další osoby, kterým jste hodinky odprodal a jaký bezprácný zisk jste z toho měl !

Odpověď: Nepamatuji se, zda bych ještě někomu nějaké hodinky prodal. Vypověděl jsem vše.

Otázka : Zdenka SEIDLOVÁ vás opět usvědčuje svoji výpovědí ze dne 15.12.1953 na straně 9 ze lži. Cituji část jejího protokolu :

"..... jedny hodinky za 6.000 Kčs prodal Josef BLAHNÍK mé sestře Marii provdané JANKOVIČOVÉ, která jest bytem v Červeném Kostelci....."

Vyjádřete se k tomu !

Odpověď: Nepamatuji se, zda jsem hodinky JANKOVIČOVÉ prodal sám a nebo můj bratr. Výpověď SEIDLOVÉ je pravdivá, neboť jedny hodinky byly JANKOVIČOVÉ skutečně odprodány.

Výslech ukončen v 16.45 hod n.

Vyšetřující :

Stavina Šelujda.

Vyšetřovaný :

V roce 1945 jsem vstoupil do KSČ, kde jsem organizován dosud a zastávám funkci člena výboru ZO-KSČ. Dále jsem členem SČSP a zastávám funkci druhého místopředsedy. Krátký čas jsem zastával i funkci předsedy závodní rady na ČSSS v Předhradí.

Otázka : Vypovídejte jaké trestné činnosti jste se jako zaměstnanec ČSSS v Předhradí dopustil !

Odpověď: Nejsem si vědom žádné trestné činnosti.

Otázka : Lžete ! Zapíráním se zbavujete významné polehčující okolnosti.

Odpověď: Trvám na svoji výpovědi, že jsem žádnou trestnou činnost neprováděl.

Otázka : Protože stále lžete a svým jednáním se snažíte mařit vyšetřování, budete usvědčován. Zatčený farář Josef BLAHNÍK dne 17.11.1953 na straně 2 protokolu vypověděl toto :

"..... Ještě tentýž den ve večerních hodinách mi KREJČÍ přinesl pytel hrachové zadiny ve váze asi 40-50 kg, přímo na faru...."

Vyjádřete se k této výpovědi !

Odpověď: Prohlašuji, že jsem faráři BLAHNÍKovi nikdy žádný hrách nedal a nenesl.

Otázka : Protože stále lžete, budete usvědčen další částí výpovědi BLAHNÍKA z téhož protokolu.

"..... Za tento hrách jsem zaplatil KREJČÍMU 200 Kčs staré měny. Obilí mi KREJČÍ přinesl vždy až na faru, při čemž jsem mu několikrát při přenašení pytlů pomáhal.

Chcete ještě nadále zapírat ?

Odpověď: Ani tato část výpovědi BLAHNÍKA není pravdivá.

Příloha č. 13 – Svatební fotografie Antonína a Elišky Štulíkových

